National Library 562
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, ONT.
NEWSPAPER DIVISION
National Library

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL KOLMAPÄEVAL JA REEDEL

Nr. 43 (3242) XXXV aastakäik | Reedel, 6. juunil 1986 — Friday, June 6, 1986 | Üksiknumbri hind 70 senti

Kaks murelikku väikese Kaisa vanemat, kes kardavad, et tütar võidakse paigutada riiklikku kasvatusmajja. Pildil Valdo Randpere ja Leila Miller pärast esinemist Eesti Majas peetud kontsert-arutluskoosolekul.

Foto: Vaba Eestlane

Kaisat ähvardab „riigikasvatus"

Nõukogude rezhiimi kättemaks lapsele

STOKHOLM (EPL) — Leila Milleri ja Valdo Randpere mahajäänud tütre Kaisa asjas ähvardavad tekkida uued komplikatsioonid. Kuna ametivõimud on nii vanaisalt kui ka vanaemalt töökohad ära võtnud, ei ole nad võimude silmis kohalikus keelepruugis „tööluusidena" kohased Kaisat hooldama. Seega on täiesti võimaluste piires, et tüdruk saadetakse kuhugi lastekodusse.

Nii võidakse Kaisat võõraste poolt kasvatada riiklikus rezhiis ükskõik millises N. Liidu osas. Tulemuseks oleks sajaprotsendiliselt kommunistliku kasvatusega inimene, kel on võetud kõik võimalused kontaktideks omakstega.

Miller-Randpere on juhtinud asja uuele käigule tähelepanu Stokholmi õhtuleht „Expressen". Selles kirjutatakse muuhulgas, et Miller-Randpere ärahüpe oli nõukogude võimudele suhteliselt piinlik vahejuhtum. Valdo Randpere oli head karjääri tegemas kommunistlikus parteis ja Leila Miller oli Eestis tuntud shlaagerilaulja.

Keeldumine Kaisat Rootsi lasta on nähtavasti võimuaparaadi kättemaks, aga ka lapsevanemate tagakiusamine.

Teine rootsi ajaleht „Svenska Dagbladet" avaldas artikli pealkirja all „Las Kaisa sõidab", märkides muuseas, et Moskvas ametlikul külaskäigul viibides võttis peaminister Carlsson Gorbatshoviga üles 12 taasühinemise juhust, kaasa arvatud Kaisa. Nenditakse, et laps on Eestis omamoodi pantvangiks vanemate „kodumaareetmise" eest.

Ajaleht kordab eelmises ajaleheš avaldatud andmeid ja märgib, et viis kuidas nõukogude võimud tegutsevad, või keelduvad tegutsemast, valgustab nõukogude süsteemi ebainimlikkust.

(Järg lk. 12)

AABS'i juubelikonverents Wisconsinis

Kümnendal konverentsil vaadeldi baltlaste probleeme väljaspool Baltikumi

Mai lõpul, 29.—31. mail toimus Wisconsini ülikooli juures Madisonis 10. Balti uurimiste konverents. Osavõtjaid oli USA'st, Kanadast, aga ka Euroopa riikidest, kodumaalt Eesti Teaduste Akadeemia liige I. Tõnurist. Kokku peeti 191 loengut või ettekannet, nendest 43 loengut 28 eestlaselt.

Torontost olid ettekannete tegijate hulgas dr. E. Aruja, Epp Aruja, Urve Karuks, Eda Sepp, dr. R. Toi ja dr. V. Salo. Lisaks mõned asjahuvilised. Üldiselt oli ilm ja osavõtt väga hea. Eestlasist kuulus konverentsi programmi komiteesse dr. Johannes Tall.

Konverents algas kolmapäeval registreerimisega. Õhtul toimus Lee Lounge'is, Wisconsin Centre'is Ivar Ivaski kunstinäitus,

kus oli väljapandud 10 must-valget ja 12 värvilist joonistust, 6 kollaazhi ja 8 fotot.

Neljapäeval toimus Memorial Union'i suures saalis avaistung, kus avasõnas ütles programmi esimees Valters Nollendorfs ja peale lühemat muusikalist osa tervitas Wisconsini kuberner A. S. Earl, Wisconsini ülikooli viitsekantsler B. C. Cohen ja kirjanduse ning teaduse teaduskonna juhataja E. D. Cronon, kuna Wisconsin State Historical Society liige kõneles „Wisconsin Immigrants Around 1900".

Programmis oli kõige rohkem kirjandusalaseid sündmusi, järgnes ajalugu 8, balti uurimised 6, teised alad väiksema sündmuste arvuga. Eestlastest pidas ettekande dr. F. Oinas „Naiste ohverdamine ja Judithi probleem",

dr. R. Toi „Pikselitaania Veljo Tormise loomingus", dr. Ilse Lehiste „Ristikivi „Hingede öö" vastuvõtt", dr. R. Toi „Laulupeod sees ja väljaspool Baltikumi",

dr. T. Raun „Eestlaste emigratsioon Vene impeeriumis", dr. H. Rebas „Eestlased Rootsis 1939—1974", dr. Aleksander Loit „Varajane emigratsioon Baltikumist? eesti-rootslaste asumine Ukrainasse 1782—1929".

Dr. Taavo Virkhaus käsitles „Eesti keele ühtimatus 18. ja 19. sajandi muusikas", Eda Sepp „Kubistlik ja järel-kubistlikud suunad Eesti kunstis aastail 1915—1940". Ellen Parve-Valdsaar „Eesti hällilaulud", dr. J. Tall „Muusika soome-ugri rahvatraditsioonis: mõned järeldused", dr. V. Salo võttis osa laudkonnaliikmena arutlusest „Kõrgem haridus ja uurimisprogrammid Balti uurimistes", dr. R. Järvesoo andis ülevaate „Balti Ülikool: tagasivaade", teine ettekanne käsitles Gorbatshovi ajastut. Dr. Ivar Ivaski käsitles ettekandes „Eesti emigrantlikud ajakirjad: Mana ja Tulimuld", Epp Aruja „Metsaülikool", Dr. T. Parming võttis osa paarist laudkonnavestlusest moderaatorina. dr. E. Aruja kirjeldas mikrofilmi ja bibliograafia projekti Tartu Instituudis.

Aleksis Ranniti luule inglise keelde tõlkija Henry Lyman, Ilse Lehiste ja Victor Terras esitasid kolm ettekannet luuletaja Aleksis Rannitist, resp. „Aleksis Rannit inglise keeles", „ „Kuiv hiilguse" sõnavara" ja „Vorm ja joon: Aleksis Ranniti Ars poetica."

Maire Jaanus, Viivi Luige teost „Rahukevad". Hilja Pikat „Tänapäeva naisautorid Eestis", L. Kivijärv „Retooriline analüüs eesti rahvuslikust liikumisest", dr. R. Taagepera „Üks kahekümnest miljonist: II maailmasõja aegse eestlase sõjapäevik". Luulet esitasid Astrid ja Ivar Ivask, ka Urve Karuksil oli ettenähtud luule lugemine, kuid külmetuse tõttu oli hääl ära. Eesti Teaduste Akadeemia liige I. Tõnurist käsitles rahvapille Baltikumis ja nende etnokultuurilisi kontakte.

Eesti ainet käsitleti ka mitmete teistest rahvustest teadlaste poolt, mis näiab, et nad tunnevad huvi eestiaineliste küsimuste vastu. Nii pidas Halle ülikooli õppejõud Erich Donnert ettekande „Johann Christoph Petri (1762—1851) ja agraarküsimused Eestis", Northwesterni ülikooli õppejõud Arved Ashby vaatles Eduard Tubina sümfooniaid.

Samaaegselt konverentsiga toimus ka AABS'i aastakoosolek, kus uueks presidendiks valiti kaheks järgmiseks aastaks dr. Rein Taagepera.

Konverents lõppes banketi ja balliga, kus senine president Vaira Vikis-Freibergs pidas kõne ja andis üle AABS'i ajakirjas JBS ilmunud parima artikli auhinna $500, autoriks osutus uus AABS'i president prof. Rein Taagepera.

Pole edu vähihaiguse peatamiseks

BOSTON — Ameeriklased on kaotamas sõda vähihaiguse vastu, kuna viimasel kolmel aastakümnel on vähihaigusest põhjustatud surmajuhtumid pidevalt suurenenud, selgub dr. John Bailari, Harvard School of Public Health ja Elaine Smith'i, Iowa Ülikooli Medical Centre uurimistest, kes soovitavad kontsentreeruda uutele viisidele vähihaigusest hoidumiseks, mitte uute ravimite otsimiseks.

Gadhafi, mitte Kaddafi

Liibüa diktaator kolonel Moammar Kaddafi on saatnud Põhja-Ameerika ajalehtedele teate, et nad 1. juunist muudaksid tema nime Moammar Gadhafiks. See nimevorm olevat täpsem tuletis araabiakeelsest Moammar El-Gadhafist.

Tshernobõli vigastatute arv siiski kolmekordne

MOSKVA — Üks N. Liidu arst ütles ühes Moskva haiglas, et kuni tuhat inimest said vigastada Tshernobõli tuumakatastroofi ajal. See arv on kolm korda suurem esialgul antud arvust. Dr. Angelia Guskova, kes ühes Moskva haiglas ravib vigastatuid ütles, et nende hulgas on inimesi, kes elasid väljaspool 29 kilomeetri evakueerimise tsooni. Moskva on igal päeval rääkinud paarist uuest surmajuhtumist.

VÕIDUPÜHA JA JAANIÕHTU

Eesti Maja suures ja keskmises saalis esmaspäeval, 23. juunil 1986 kell 7:30 õhtul

PIDULIK VÕIDUPÜHA TÄHISTAMINE.
TORONTO EESTI MEESKOOR JA SOLISTID.

Lõbus jaaniõhtu. Küla-Kaja orkester

EINELAUD ★ TANTS

Pääsmed: $8.— koos karastavate jookidega. Korraldaja: MAAKONDLIK ESINDUSKOGU

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

FREE ESTONIAN

PUBLISHER: Free Estonian Publishers Ltd. 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TEGEVTOIMETAJA: Hannes Oja. TOIMETAJA: Olaf Kopvillem

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832 avatud esmaspäevast reedeni 9—3-ni

TELLIMISHINNAD Kanadas: ajalehe tariifiga aastas $57.—, poolaastas $32.— ja veerandaastas $17.—, kiripostiga lisandub postikulu — vastavalt $107.—, $57.—, $29.50.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $77.—, poolaastas $42.— ja veerandaastas $22.—. I klassi posti ja lennuposti hinnad vastavalt — USA $111.—, $59.—, $31.—, mujal välismaal $136.—, $72.—, $38.—.

Aadressi muudatus $1.— — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD: üks toll ühel veerul: $5.00, esiküljel $6.—. **Kuulutusi võetakse vastu** nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 10-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 10-ni. **Väljaspool tööaega:** Leida Marley 223-0080

Eestlaste grupp senaatori kandidaadi Bruce Herschensohni vastuvõtul. Pildil vasakult Alfred Anton, Avo Piirisild, Alfred Treiman, õp.kand. Valter Taal, Viivi Piirisild, USA senaatori kandidaat Bruce Herschensohn, Aino Lauri, dr. Hendrik Leesment, Heino Nurmberg. Foto: Aivars Jerumanis

KGB „tõendmaterjalid"

Natsi sõjakurjategijate jälitamiseks Kanadas moodustatud n.n. Deschenesi komisjon ootas pikisilmi N. Liidust vastust oma ettepanekutele vajalike tunnistajate ülekuulamiseks raudeesriide taga, samuti luba vene arhiivides leiduvate originaaldokumentidega tutvumiseks. Kui Moskvast lõpuks Ottawas asuva N. Liidu saatkonna kaudu Kanada ettepanekutele jaatav otsus saabus, siis olid komisjoni esimees kohtunik Jules Deschenes ja tema juriidilised nõuandjad saatkonnast antud informatsiooni kohaselt esialgu arvamisel, et venelased on Kanada komisjoni tingimused täielikult aktsepteerinud. Moskva vastuse lähemal uurimisel aga selgus, et vene võimud nõustuvad ainult osaliselt kanadalaste ettepanekutega, loobudes kõigist sellistest tingimustest, mis garanteeriksid tunnistajate tõepärase seletuse.

Ottawas asuva N. Liidu saatkonna nõunik A. P. Makarov mainis Moskva ametliku vastuse andmisel täiendavalt, et N. Liidu valitsus on valmis täielikult Deschenesi komisjoniga koos töötama, et paljastada Kanadas elavaid sõjakurjategijaid. Makarovi andmeil on vene võimudel õnnestunud üles otsida 34 tunnistajat, kes on valmis komisjonile oma informatsiooni andma, eriti kahe Kanadas elava kahtlusaluse kohta, kes olevat mõrvanud inimesi külades.

N. Liidu vastuse analüüsimisel said Deschenesi komisjoni juristid suure pettumuse osaliseks, kuna selgus, et Moskva oli jätnud rahuldamata suure osa kanadalaste poolt esitatud tingimusi tunnistajate ülekuulamiseks. Nii nõustusid Moskva KGB mehed ainult kahe Deschenesi komisjoni tingimuse täitmisega — tunnistajate ülekuulamisel kanada tõlkide kasutamisega ning ülekuulamiste videolindistamisega. Nad läksid aga vaikides mööda Kanada komisjoni nõudmisest originaaldokumentide uurimiseks, tunnistajate eelmiste seletuste protokollidega tutvunemiseks ning tunnistajatele ristküsimuste esitamiseks. Kõigele muule lisaks ei pidanud venelased kinni ka lubadusest, et nad ei avalda Kanadas elavate kahtlusaluste nimesid ajakirjandusele. Kanada vene saatkond eksis kohe selle lubaduse vastu ja avaldas ajakirjanikele kahe kahtlusaluse nimed.

Tundub, et Poola poliitiline politsei töötab natsi sõjakurjategijate küsimuses täielikus koostöös Moskva KGB-ga, kuna Varssavist saabus Kanadasse peaaegu täpselt samalaadne vastus, mis ei nõustunud tunnistajate ülekuulamiseks advokaatide poolt esitatud ristküsimustega.

Deschenesi komisjon reageeris Moskvast saabunud vastusele resoluutselt, teatades N. Liidu valitsusele, et komisjon ei saada N. Liitu andmeid koguma oma adkovaate ja esindajaid, kui neile ei võimaldata oma uurimusi teostada esitatud tingimuste kohaselt. Kanada komisjon peab seega silmas kindlaid reegleid, toimides siinses õigussüsteemis rakendatud põhimõtete alusel, mis ei lase kergel käel süüpinki panna inimest, kelle peale vene kommunistlik valitsus sõrmega näitab. Descheni komisjoni töö erineb seetõttu tunduvalt Ühendriikide õigusministeeriumi erikomisjoni tegevusest, kes võttis Venemaalt saadetud „tõendmaterjale" puhta kullana ja hakkas taga kiusama inimesi, kellede süü seisis tõenäoliselt selles, et nad olid aktiivsed antikommunistid.

N. Liidu vastusest Descheni komisjonile selgub, et KGB tahab Kanadas inimesi süüpinki saata oma vanade kulunud trikkidega — tugeva ajudepesemise ja eeltreeningu osaliseks saanud tunnistajate seletustega ja valedokumentide sepitsemisega, milledel ei ole midagi tegemist originaaldokumentidega. Kahtlasena tundub ka kahe Kanadas elava inimese süüdistamine külades toimunud sõjakuritegudes. Näib, et siin ei ole midagi tegemist juutide vastase aktsiooniga, vaid tõenäoliselt tagalas tegutsenud punaste partisanide või hävitussalkade vastu teostatud operatsioonidega.

N. Liidu valitsuse manööverdamine raudeesriide tagant tõendmaterjalide kogumiseks on võtnud Deschenesi komisjonilt võimaluse oma esindajate saatmiseks N. Liitu, mida eriti pooldasid ja nõudsid Kanada juudi organisatsioonide advokaadid, kellede arvates ka Venemaalt kommunistide poolt antud materjalidel on oma suur väärtus ja neid võib kasutada nii-ütelda „asja eest". Vaevalt on loota, et KGB oma seniseid seisukohti muudab, kuna see võtaks kommunistidelt võimaluse neile vajalike valetunnistuste andmiseks. Moskva tõrjuv ja kahepaikne seisukoht tunnistajate ülekuulamiseks esitab küsimusmärgi ka Deschenesi komisjoni edaspidisele tegevusele. Komisjoni tegevuse tähtaeg lõpeb ametlikult juba 30. juunil ja seda võib pikendada õigusminister John Crosbie. Mis mõte on aga komisjoni tegevuse pikendamisel kui siin on nagunii tegemist kunstlikult ülespuhutud afääriga?

K. A.

Prof. Võõbuse kiri president Reaganile Linnase asjus

Baltlaste Komitee Bruce Herschensohni senaatoriks valimiseks

Kalifornia osariigis on käimas äge kampaania vabariiklastest kandidaatide vahel, kes tahavad kukutada liberaalset Kalifornia senaatorit Alan Cranstoni. Mitmest vabariiklaste kandidaatidest on eeskohtadel endine ABC-TV kommentaator ja president Nixon'i assistent Bruce Herschensohn, Los Angelese linnanõukogu esimees Michael Antonovich ja Põhja-Kaliforniast Ed Zhau.

Kaks esimest kandidaati on tuntud konservatiivsete poliitikuina, kuid viimane ei toeta alati president Reagani poliitikat. Olgugi et Michael Antonovich on Vabariiklaste Rahvuste Gruppide auesimees ja on alati toetanud baltlasi, otsustati siiski toetada ka Bruce Herschensohni, kes väga tihti on ABC kommentaarides toonud esile Balti riikde saatust ning on ülimalt huvitatud rahvusvahelisest poliitikast.

On huvitav lisada, et Bruce Herschensohni kampaania direktor on president Reagani assistendi Pat Buchanani õde Bay Buchanan Jackson. Bruce Herschensohn sai suure baltlaste poolehoiu juba oma kõnega Balti Vabadusliidu 5. Inimõiguste Konverentsil.

Mõni kuu tagasi moodustati baltlaste komitee Bruce Herschensohnile, kus on liikmeiks BVL esimees Avo Piirisild eestlaste juhina, liikmed Alfred Anton, dr. Hendrik Leesment, Heino Nurmberg ja Alfred Treiman.

Leedulaste juhiks on Juozas Kojelis ja lätlaste juhiks Aivars Jerumanis. Suurem osa komitee liikmeid kuulub Balti Vabadusliidu juhtkonda.

Komitee poolt korraldati vastuvõtt USA senaatori kandidaadile Bruce Herschensohnile dr. Brinkise (leedulane) kodus, kus oli kohal ka Los Angeles Times, TV jaam 11 (Rupert Murdoch omanik) ja Sun Mercury San Jose Põhja-Kaliforniа ajakirjanikud. Baltlaste poolt korraldati ka lantsh, mida eriti hindasid ajakirjanikud märkides, et neile pole kunagi enne nii head toitu pakutud. Ajakirjanduse kohal viibides korraldati väike pressikonverents, kus baltlastel oli võimalik esitada Bruce Herschensohnile küsimusi.

Viivi Piirisild tõstis esile küsimuse, miks nii vähe räägtakse USA ajakirjanduses Balti riikidest ja eriti Tshernobõli õnnetuse puhul ei näidatud isegi Balti riikide piire.

Õp. kandidaat Valter Taal andis Bruce Herschensohnile üle prof. Võõbuse kirja mõeldud president Reaganile Karl Linnase suhtes.

Bruce Herschensohn toonitas, et ta ei poolda baltlaste saatmist Nõukogude Liitu, kuna see ei ole kooskõlas USA mittetunnustamise poliitikaga ning peaks toimuma ikka õige kohtuprotsess. See vastus oli eriti tähtis baltlastele, kuna Bruce Herschensohn on juudi päritoluga. Koosviibimisel, mis kestis terve pealelõuna *anti ka ilus tshekk* koosviibijate poolt üle Bruce Herschensohnile, millele järgnes ka rahvusgruppide pildistamine.

Mõni päev ennem kõneles Bruce Herschensohn San Pedro Naiste Vabariiklaste Klubi lantshil, mille esinaiseks on Lõuna-Kalifornia Eesti Vabariiklaste Klubi esinaine Aino Lauri. Lantshist võttis osa 200 liiget, nende hulgas ka eestlasi. Kohal viibis ABC-TV mille kommentaariks oli Bruce Herschensohn ning ka ajalehtede reportereid.

V. P.

N. Liit maailmaterrorismi toetaja

International Institute for Strategic Studies tõendusel

LONDON — Kaalukaid tõendeid on saadud N. Liidu aktiivsest toetusest maailma terrorismiorganisatsioonidele, mis on osa nende poliitikast, ütlesid International Institute for Strategic Studies esindajad.

Väga paljud tõendid on saadud ülestunnistusist, pihtimusist, politsei juurdlusist ja kättesaadud dokumentidest, mitte nimetamata jättes kätte saadud relvi, mis jätab vähe kahtlust N. Liidu aktiivsest toetusest organisatsioonidele, kes praktiseerivad terrorit kui üht politika vormi. Aastases aruandes maailma afääride üle kirjeldas instituut terrorismi kui kasvavat tööstust, mis nõudis kuni tuhat inimelu möödunud aastal.

Moodsate keemiliste, bioloogiliste ja isegi tuumarelvadega on terroristidel kerge sooritada rünnakuid eluliselt tähtsaile kohtadele mistõttu see probleem tuleb enne lahendada kui on liiga hilja.

Ainuke tee oleks internatsionaalne koostöö, avastades kuritöökohad, arreteerides ja välja saates kahtlustatavad.

Instituut pidas eriti ohtlikuks olukorda Egiptuses, sisemiste konfliktide ja ebastabiilsuse tõttu, Kesk-Idas, kus otsitakse lahendust Araabia-Iisraeli konfliktidele, Lõuna-Aafrikas, Filipiinidel kardetakse konflikti praeguse valitsuse ja marksistlike geriljade vahel ning Nikaraaguas võivat olla, et sandinistade valitsus kukutatakse või sunnitakse USA toetusel sõdivate contradega läbirääkimistele asuma. Salvador näivat olevat mõistetud jätkama sõdimist, kus kumbki pool ei suuda jõuda otsustava tulemuseni.

„VABA EESTLANE"
on vabade eestlaste häälekandja.

Kommentaarid

**Nõndanimetatud natsi sõjak
tegijate tagaajamisele ja jäli
sele ning vajalike süütõendite
misele pannakse siinpool ra
rimpa nii palju rõhku ja kulut
se ajalehtede ruumi ning t
sioonisaadete aega, et kelle
jatku enam mahti nendele k
gudele ja väärnähetele mõt
millega said hakkama venelas
teatud juhtudel ka nende l
maailma liitlased. Kuid õ
oleks vist ütelda, et siin ei o
gemist niivõrd ajapuudusega
lihtsalt vaikimisega ja varja
ga, mis on tingitud ühest ki
piinlikkusest, kuid teisest ki
ka väga nimekate tegelaste j
liitikute au kaitsmise vajaduse
kui mõningate väärtegude j
aust kui sellisest üldse saab r
da.**

**Vahetevahel ilmub siiski
artikkel või paremal juhul ra
mis ka selliseid tegusid vä
alla võtab. Siia rubriiki kuulu
kolai Tolstoi sulest Inglisma
munud teos „The Minister an
Massacres", mis käsitab ühte
gast ja tumedat afääri Teise m
masõja lõppfaasis, mille pea
lane oli tuntud inglise poliit
hilisem konservaatiivide val
peaminister Harold Macmillan
elab veel praegugi Inglisma
aastase vanema riigitegelase
kannab nüüd lord Stocktoni n**

**Tolstoi teose sisu koosneb 7
de Ida-Euroopa päritoluga in
te ja kasakate väljaandmist
rias venelastele ja Jugoslaavi
taatorile Titole 1945. aasta m
juunis. Väljaantud isikud olid
tugeva antikommunistliku h
ga ning inglastele oli teada, e
rem osa neist inimestest lan
kohe Venemaa NKVD ja Ti
liitilise politsei hukkamisme
dade kuklalaskude ohvriks.
ometi viidi see operatsioon
mata suurtele tragöödiatele
kusjuures peategelaseks ol
marssal Alexanderi peakorter
res Briti valitsuse esindaja
gutsev Harold Macmillan.**

**Kuni seniajani on olnud s
küsimusmärgiks, miks Mac
sellisele teele laskus, kuna
olid antud ülemjuhatuse ja v
se poolt hoopis teistsuguse
ruktsioonid. Tõenäoliselt pr
kasakate väljaandmist ven
ning Tito omakorda avaldas
tema vastu võidelnud jugosla
te tema korraldusesse saatm
Kas Macmillan andis järele
survele või olid siin mäng
sed põhjused, on jäänud se
selgusetuks.**

**Nagu selgub, toimusid in
kasakate ja nende pereko
väljaandmisel äärmise julm
sundides oma ohvreid püs
hoopidega veoautodele, mis
nad vene tsooni.**

**Nikolai Tolstoi, kes on
välja andnud kaks sama ka
poliitilist teost „Victims of
ja „Stalin's Secret War", on
väljaandmise kurbmängu ki
misel põhjaliku töö, töötad
suurel arvul dokumente ja
tes selle võika sündmuste p
gijate käest muljeid ja mä
Nagu raamatus avaldatud a
kinnitavad, toimus kogu tra
välimarssal Alexanderi ja
nister Churhilli selja taga j
veel siis, kui tõelised asjaolu
kasid järk-järgult selguma
detaile avalikkuse eest var**

**Harold Macmillan (nüü
Stockton) on andnud vahej
kohta väga ebamääraseid ja
olulisi seletusi, väites, et ta
leta paljusid asjaolusid, kuid
des samal ajal süüd väli
Alexanderi õlgadele veereta
on surnud ning ei saa ennas
kaitsta.**

uvõtul. Pildil vasakult
Taal, Viivi Piirisild,
r. Hendrik Leesment,
oto: Aivars Jerumanis

Linnase asjus

s valimiseks

est kandidaatide vahel,
nstoni. Mitmest vaba-
taator ja president Ni-
esimees Michael An-

s baltlastele, kuna Bruce
nsohn on juudi päritoluga.
bimisel, mis kestis terve
una anti ka ilus tshekk
bijate poolt üle Bruce Her-
hnile, millele järgnes ka
ruppide pildistamine.
päev ennem kõneles Bruce
nsohn San Pedro Naiste
klaste Klubi lantshil, mille
ks on Lõuna-Kalifornia
Vabariiklaste Klubi esinaine
Lauri. Lantshist võttis osa
et, nende hulgas ka eestlasi.
viibis ABC-TV mille kom-
riks oli Bruce Herschensohn
ajalehtede reportereid.

V. P.

rismi toetaja

Strategic Studies

deid on saadud N. Lii-
rorismiorganisatsiooni-
, ütlesid International
ajad.

rides ja välja saates kaht-
vad.
uut pidas eriti ohtlikuks
da Egiptuses sisemiste konf-
ja ebastabiilsuse tõttu,
das, kus otsitakse lahendust
a-Iisraeli konfliktidele, Lõu-
rikas, Filipiinidel kardetak-
tlikti praeguse valitsuse ja
stlike geriljade vahel ning
aguas võivat olla, et san-
de valitsus kukutatakse või
kse USA toetusel sõdivate
dega läbirääkimistele asu-
alvador näivat olevat mõis-
ätkama sõdimist, kus kumb-
ei suuda jõuda otsustava
seni.

ABA EESTLANE"
abade eestlaste häälekandja.

Kommentaarid

Nõndanimetatud natsi sõjakurjategijate tagaajamisele ja jälitamisele ning vajalike süütõendite otsimisele pannakse siinpool raudset rimpa nii palju rõhku ja kulutatakse ajalehtede ruumi ning televisioonisaadete aega, et kellegil ei jatku enam mahti nendele kuritegudele ja väärnähetele mõtelda, millega said hakkama venelased ja teatud juhtudel ka nende läänemaailma liitlased. Kuid õigem oleks vist ütelda, et siin ei ole tegemist niivõrd ajapuudusega kui lihtsalt vaikimisega ja varjamisega, mis on tingitud ühest küljest piinlikkusest, kuid teisest küljest ka väga nimekate tegelaste ja poliitikute au kaitsmise vajadusest — kui mõningate väärtegude juures aust kui sellisest üldse saab rääkida.

Vahetevahel ilmub siiski mõni artikkel või paremal juhul raamat, mis ka selliseid tegusid vaatluse alla võtab. Siia rubriiki kuulub Nikolai Tolstoi sulest Inglismaal ilmunud teos „The Minister and the Massacres", mis käsitab ühte võigast ja tumedat afääri Teise maailmasõja lõppfaasis, mille peategelane oli tuntud inglise poliitik ja hilisem konservaatiivide valitsuse peaminister Harold Macmillan, kes elab veel praegugi Inglismaal 90-aastase vanema riigitegelasena ja kannab nüüd lord Stocktoni nime.

Tolstoi teose sisu koosneb 70.000-de Ida-Euroopa päritoluga inimeste ja kasakate väljaandmist Austrias venelastele ja Jugoslaavia diktaatorile Titole 1945. aasta mais ja juunis. Väljaantud isikud olid kõik tugeva antikommunistliku hoiakuga ning inglastele oli teada, et suurem osa neist inimestest langevad kohe Venemaa NKVD ja Tito poliitilise politsei hukkamismeeskondade kuklalaskude ohvriks. Kuid ometi viidi see operatsioon vaatamata suurtele tragöödiatele läbi, kusjuures peategelaseks oli välimarssal Alexanderi peakorteri juures Briti valitsuse esindajana tegutsev Harold Macmillan.

Kuni seniajani on olnud suureks küsimusmärgiks, miks Macmillan sellisele teele laskus, kuna talle olid antud ülemjuhatuse ja valitsuse poolt hoopis teistsugused instruktsioonid. Tõenäoliselt pressisid kasakate väljaandmist venelased ning Tito omakorda avaldas survet tema vastu võidelnud jugoslaavlaste tema korraldusesse saatmiseks. Kas Macmillan andis järele sellele survele või olid siin mängus teised põhjused, on jäänud seniajani selgusetuks.

Nagu selgub, toimusid inglased kasakate ja nende perekondade väljaandmisel äärmise julmusega, sundides oma ohvreid püssipärahoopidega veoautodele, mis viisid nad vene tsooni.

Nikolai Tolstoi, kes on varem välja andnud kaks sama kaalukat poliitilist teost „Victims of Yalta" ja „Stalin's Secret War", on teinud väljaandmise kurbmängu kirjeldamisel põhjaliku töö, töötades läbi suurel arvul dokumente ja koriaites selle võika sündmuste pealtnägijate käest muljeid ja mälestusi. Nagu raamatus avaldatud andmed kinnitavad, toimus kogu tragöödia välimarssal Alexanderi ja peaminister Churhilli selja taga ja isegi veel siis, kui tõelised asjaolud hakkasid järk-järgult selguma, püüti detaile avalikkuse eest varjata.

Harold Macmillan (nüüd lord Stockton) on andnud vahejuhtumi kohta väga ebamääraseid ja vastuolulisi seletusi, väites, et ta ei mäleta paljusid asiaolusid, kuid katsudes samal ajal süüd välimarssal Alexanderi õlgadele veeretada, kes on surnud ning ei saa ennast enam kaitsta.

Nikolai Tolstoi jõuab arvamisele, et kogu afääri on katsutud kõrgemalt poolt varjata ja maha salata, kuna paljud olulised dokumendid on salapäraselt kadunud. Kogu operatsioon oli oma ulatuselt siiski niivõrd suur ja ulatuslik, et sellel oli palju tunnistajaid, kes on valmis nüüd seletusi ja selgitusi andma. Tunnistajate hulgas on neid sõdureid ja ohvitsere, kes olid väljaandmise juures asjaosalised ning kes olid sunnitud äärmise vastumeelsusega kõrgemalt poolt antud käsku täitma. Macmillani käitumine väljaandmise operatsiooni teostamisel oli isegi suureks üllatuseks venelastele, kes ilmselt arvasid, et inglased ei lange kunagi nii madalale.

Inglased kardavad ilmselt veel praegu selle kuritegeliku operatsiooni tagajärgi, kuna ajalehed lähevad vaikides mööda Nikolai Tolstoi raamatust. Suurajaleht „Telegraph" mainib raamatut ainult mööda minnes ja lükkab selles esitatud süüdistused ilma asja arutamata ja vastuväiteid esile toomata külmalt tagasi. Ning inglise televisioonisaatejaamale BBC-le anti korraldus, et ta raamatut üldse ei mainiks. Nii võib ütelda, et ka demokraatlikul süsteemil on oma kidad ja konksud, milledest teinekord on väga raske aru saada. Veelgi imelikumana ja arusaamatumana tundub, et samal ajal kui kogu maailmas otsitakse tikutulega taga koos sakslastega kommunismi vastu võidelnud sõjamehi — samal ajal puhkavad paljud Teise maailmasõja aegsed suured tegelased, kelle südametunnistusel lasub raskeid ja tsiviliseeritud inimkonnale arusaamtuid tegusid, rahulikult ja mugavalt oma koltunud loorberitel.

AMI

Kanada konservatiivide parteisse kuuluva parlamendiliikme ja spiikeri John Bosley juures toimus vastuvõtt, millest võttis osa Villem Noolandi abikaasaga, kellelt on ka ülaltoodud foto, kus John Bosley istub oma abikaasa Nicolega.

Toronto Eesti Ühispank
958 Broadview Ave. Toronto,
Ont. M4K 2R6
Ühenduses on jõud!
KINNISVARALAENUD 9.50%
ISIKLIKUD LAENUD alates 11.00%
Informatsiooniks helistada:
465-4659
Pank avatud: esmasp.-reedeni 10—3,
telsip. ja neljap. õhtuti 5.30—8.00 p.l.

PLUMBING, HEATING & REPAIRS
Eesti ettevõte
Õli-, gaasi- ja elektriahjud • Korstnavoodrid (chimney lining).
• Ahjude puhastamine.
Tel. 275-1280 — Roland Kullik

NATO andis loa keemiliste relvade valmistamiseks

BRÜSSEL — NATO, vaatamata mõne riigi vastuseisule andis USA'le rohelise tule uuesti keemiliste relvade tootmiseks pärast 17-aastast vaheaega. USA esindaja ütles, et nõusolek andvat võimaluse valmistada uusi keemilisi relvi, mis peaksid avaldama survet N. Liidule tõsiselt rääkima hakkamiseks maailmaulatusega relvade keelustamise üle. Relvad hoitakse USA pinnal ja viiakse Euroopasse ainult kriisiolukorras. Holland, Norra ja Taani olid tugevasti vastu, aga jäid võimetuks enamuse ees.

„Läänemere kolmnurgas"

Prof. Hain Rebase loeng kolme rahva suhetest

Kasutades Kieli ülikooli professori Hain Rebase Torontost läbisõitu korraldas Tartu Instituut möödunud nädalal loenguõhtu. Teemaks oli „Läänemere kolmnurgas: Eesti—Soome, Eesti—Rootsi käesoleval sajandil." Vaatamata samaaegsele „Leelo" kontserdile oli osavõtjaid 60 ümber.

Õhtu avas Tartu Instituudi juhatuseliige Kaja Telmet, tutvustades lühidalt külalist, Tallinnas sündinud, Göteborgis üles kasvanud professorit, kes töötab Läänemerd ümbritsevat põhjamaade ajaloo alal.

Ta on pikemat aega tegutsenud Läänemere riikide probleemidega, alates 15. sajandist, kuid seekordne ettekanne käsitles olukorda selles ruumis 1918. aastast tänapäevani. Neid suhteid soomlastega ja rootslastega tuli esile möödunud suvisel vabadusristlemisel, kui Helsingis oli näha liigutuspisaraid soomlaste silmis ja Stokholmis võtsid vastu rootsi poliitikud, kellest üks pidas üllatava kõne.

Vabadusristlemisel domineerisid peamiselt USA'st tulnud läti noored, kelle hoiak oli pessimistlik võimaluste osas, kuid tänu soomlaste eestlaste ja rootslaste eestlaste ajaloolisele lähedusele kujunes vastuvõtt kõigile üllatavalt soojaks.

See on ajalooline aspekt, mida kodumaal eriti ei valgustata, kes aga soovitavad meid väljas teha, mida seal ei saa.

Iseseisvusaegses ühiskonnas elas mälestus vanast heast Rootsi ajast, selle mõistega oli seotud mingi suurus. Iseseisvuse ajal käisid rootsis turistid Eestis, avati Rootsi monumendid Narvas ja Tartus, tavalise eestlaste kontakt aga oli lähedasem Soomega.

Neid suhteid suurendasid riigipeade vastastikused külaskäigud. Esimeseks naaberriigi riigipeaks, kes Eestit külastas oli Soome president Lauri Relander 1923.

Aastal 1928 külastas riigivanem Jaan Tõnisson Rootsit, järgmisel aastal käis Rootsi kuningas Eestis vastukülaskäigul,

1932. a. oli Rootsi kroonprints Tartu ülikooli pidustusel ja muid vastastikuseid külaskäike jätkus iseseisvuseaja lõpuni.

Aga juba Eesti Vabadussõjas 1919. a. aitasid soomlased kaasa kriitilistel momentidel. Tänuks paigutasid eestlased Helsingisse langenute mälestussamba, kuhu nüüdki 24. veebr. asetatakse lilli ja mis oli möödunud aasta demonstratsiooni asukohaks. Rootsi vabatahtlikud ei jõudnud rindele.

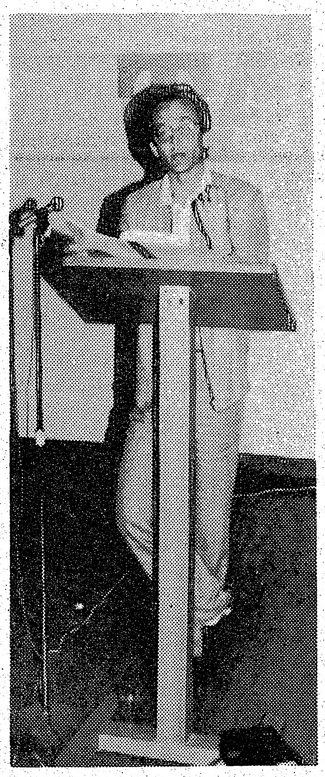

Hain Rebas kõnelemas
Foto: V. E.

Eesti katsus asuda Skandinaavia külje alla. Kui Läänemeri jäi Hitleri sisemereks vähenesid võimalused diplomaatlikuks lähenemiseks. Lähedaseks olid saanud kiriklikud sidemed, juba piiskop J. Kukk õnnistati ametisse Rootsi ja Soome, peapiiskoppide poolt.

Omaette sõlmisid sidemeid eesti üliõpilasorganisatsioonid, mis senini on püsinud.

Ka eesti vapside liikumisel oli sidemeid soome lapualastega. Samuti töölisliikumisel sidemeid mõlema maa ametiühingutega, millest hiljem kasu said mitte vaid tõlised vaid kogu põgenikkond.

Lisaks varem nimetatud abile Vabadussõjas, jätkus relvavendlus ka II maailmasõjas. Ligi 3000 meest läksid vabatahtlikena soome sõjaväkke, mis oli paralleelne soome jääkäri-liikumisele.

JR200 kandis raskeid kaotusi, kui aga Soome oli küps vaherahuks N. Liiduga, tuldi tagasi kodumaale, kus nad võitlesid Tartu all, langesid või jäid venelaste kätte.

Rootsi sõbraliku vastuvõtu tumestas 147 balti sõduri N. Liidule välja andmine, kelle süü oli, et nad kandsid kaotanud sõjaväe vormi. Ka on vahekorda Rootsiga rikkunud kohene N. Liidu ülevõtmise tunnustamine, baltlastele vaenulikud töölised. Viimased asjaolud põhjustasid, et 5000 energilist eestlast lahkusid Rootsist. Nüüdki on vanematel eestlastel Rootsis idealistlik vaade Soomele, nooremad aga on võtnud omaks Rootsi eelistatava maana.

Tänapäevane vaade Eestis soomlasile on positiivne. Soome turistid, soome keele kasutamine, mis on nii arenenud,

et viimasel rahvaloendusel märgiti paremaks võõrkeeleks mitte vene, vaid soome keelt,

kuigi esimest tavaliselt osatakse, aga jonni pärast ei tunnustata.

Kodueestlased kasutavad kõiki võimalusi soome-ugrilikuks tegevuseks. Selle vastu on venelased hakanud juba lasteaias peale suruma vene keelt. Rootsi suhtes ollakse küllaltki kursis. Ka on Rootsi valitsus käsitlenud Eesti küsimust parlamendis 18. aprillil 1985 inimõigustest rääkides. Rootsi valitsus on teinud konkreetseid samme kaubavahetuseks ja kultuurivahenduseks. Kas eestlaste ja Eesti küsimust on arutletud Soome riigipäeval? Ei, seal puudub ametlik seisukoht Eesti osas.

USA osas ütles prof. Rebas, et ametlikult ei tunnustata Nõukogude Liidu okupeerimist, aga Eesti on USA tuumarelvade märklauaks seal asuvate N. Liidu raketibaasidе tõttu.

(Järg lk. 4)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

7. ja 8. juunil
dr. R. Vanaselja, tel. 921-7777

14. ja 15. juunil
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

21. ja 22. juunil
dr. A. Rebane, tel. 461-6383

28, 29. ja 30. juunil
dr. J. Marley, tel. 921-7777

Kitsendatakse diplomaatide liikumist ida-lääne vahel

IDA-BERLIIN — Kommunistlikud valvurid peatasid Lääne-Saksamaa saadikud, kes olid Berliini Lääne sektorist minemas itta. Valvurid hoiatasid USA diplomaate uutest priirikontrolli eeskirjadest, mis hakasid kehtima 27. mail, kui Ida-Saksamaa tõi esile uusi nõudeid, mis liitunute jõudude arvates võivat vähendada Lääne õigusi Berliinis.

Ida-Saksamaa uued eeskirjad nõuavad, et diplomaadid peavad näitama tollipunktis passe, kui nad lähevad üle ida-lääne piiri. Seni oli neil vaja näidata vaid diplomaadi kaarti.

Toeta allkirja andmisega vaatleja staatuse nõudmist Eesti Vabariigile ÜRO's

„Leelo" segakoor laulmas äsjasel kontserdil. Foto: Vaba Eestlane

Soome raha devalveeriti

HELSINGI — Soome Pank devalveeris marga välismaist väärtust 2%-ga. Sellest oli juba pikemat aega räägitud, kuid viimase tõuke andis Norra otsus käesoleval maikuul oma krooni devalveerida 12%. Devalveerimise eesmärk on ekspordi soodustamine läände, mis on juba kõrge Soome valuuta tõttu kannatanud. Marga väärtuse alandamine võivat aidata kaasa turismile, mis on olnud raskusis viimaste sündmuste tõttu seoses radioaktiivse kiirgusega.

Kanada arstid Ühendriikides

Dr. Arvo Neidre Texasest jutustab oma lugu

Aastate eest oli see massiline, kuid jätkub nüüdki, et noored ülikooli ja erialatreeningu lõpetanud Kanada arstid asuvad Ühendriikidesse praktiseerima. Seda pandi pahaks, et riikliku juurdemaksuga koolitatud meditsiiniline personal lahkus maalt, kus arstidel oli küllalt tegevuspõldu. Üks niisugune Ühendriikidesse asunud doktor — Arvo Neidre — jutustab selle loo tagapõhja.

Dr. Arvo Neidre töötab Texases, San Antonios juba aastast 1976. Olles alguses erapraksise kõrval ka õppejõud kohalikus ülikoolis, on ta nüüd õppetööst loobunud ja omab hästi sissetöötanud erapraksise. Dr. Neidre eriala on ortopeedia ja tema kitsam spetsialiteet on selgroo kirurgia. Ta on õnnelik, et valis selle tee, kuna nii tal on võimalik ühiskonda meditsiiniliselt teenindada omal erialal palju paremini kui oleks olnud Kanadas. Samal ajal on ta majanduslikult paremal järjel, kui seda olnuks siin.

Arvo Neidre

Arvo Neidret mäletatakse Torontos väga hästi. Ta oli hundu ja skaut Toronto Kalevi lipkonnas, hiljem tegutses hundujuhina. Kesk- ja ülikooli-aastatel oli ta aktiivne ja populaarne sportlane.

Spordi-liinilt lähtudes valis ta ka oma arsti kutse erialaks ortopeedia — spordiarsti eriala.

Ta lõpetas arstiteaduskonna Toronto Ülikoolis 1970 ja eriala väljaõppe 1976.

Ülikoolist väljudes ei olnud mul mingit võimalust tööd leida oma erialal, jutustab dr. Neidre lühikesel kohtumisel isa 70. sünnipäeval. Mulle pakuti tööd Sudburysse. Pika õppeaja läbi teinud noore arstina ei vastanud see sugugi minu ambitsioonile. Nii ma läksin Ühendriikidesse ja kohe lõunasse, kus oli suur heade arstide puudus.

Tervishoid ja arstiabi ei ole ainult poliitikute ja bürokraatide asi. Arstidel on selle juures ka teatud ja väga oluline osa. Kanadas praegu bürokraatia segab meditsiini ja see tendents levineb ka Ühendriikides, kuid asi pole nii hull kui siin. Ka seal kehtib teatud „medicare", kuid see on arstidele vabam.

Muidugi asja teine külg on, et operatsioonide hind seal on kolm korda kõrgem kui siin. Igasuguse arstiabi on kallim.

Dr. Neidre on end Texases sisseseadnud ja ta ei arva, et ta kunagi siia tagasi tuleb. Tal on oma ilus kodu ja perekond, poeg 12 ja tütar 7. Aga siin on ka omamoodi tore, naeratab ta ja me peame edasi Arvo isa, Harald Neidre sünnipäeva.

Heino Jõe

Läänemere kolmnurgas...

(Algus lk. 3)

Kas selle mõte on hirmutada eestlased nõukogude patriootideks?

Rootslaste võimalused suhtlemiseks on vähenenud Läänemere ruumis. Enne oli ühiseks suhtlemiskeeleks saksa keel. Nüüd on Eestis vene, Rootsis ja Soomes inglise keel. Ka ei leidu Tallinnas ei Soome ega Rootsi diplomaatlikku esindajat, ka pole N. Eestis välissaadikut, kuigi on oma välisministeerium. Eestis on mõned rootsi keele valdajad siiski olemas, soome ülikoolides on praegu 4—5 eesti keele lektorit, kuid Tartu ülikool aga ei vaja soome keele lektorit.

Küll on intensiivne koostöö humanitaaralal saavutanud rahvusvahelise taseme. Läänemeri on neid riike kuni II maailmasõjani ühendanud, sõja järel eraldati need, kuna N. Liit rajas sinna rakettide baasid.

60-ndail aastail hakkasid olud siiski paranema, hakkasid kultuuriisikud välismaadega suhtlema, mida vaadati ebamugavusega võimude poolt.

Tänu soomlasile ei tunta maailmast eraldatust. Soomlased on ehitanud kaks hotelli, Muuga sadamat aga ei tunta eestlaste seas rõõmu toojana.

Alles 1970 võimaldati kunstiansambleil tulla Rootsi. See liikumine kulmineerus 1985, kui kogu Estonia teater esines ühe nädala Stokholmis, saades suurt tähelepanu. Sellised külaskäigud on toimunud Balti Instituudi ja VEKSA vahendusel. Kodumaa teadlased on võtnud osa instituudi konverentsidest. Kuid vastukülastused on olnud vähesed ja ainult Tallinna, kuna Tartusse ei saavat jääda sealse lennuvälja läheduse tõttu. Militarismiga on seotud ka Tartu ülikooli isoleeritus. Sealsed eestlased tunnevad häbi, et nad ei saa kutsuda väliskülalisi, vaid peavad kaasas kandma ideoloogilist ballasti.

N. Liit kasutab Balti alasid ofensiiviks Skandinaavia vastu suunatud rakettidega. Põhjalas tuumarelvi ei ole. Eesti seisab USA tugevaimate tuumarelvade sihiku ees, mida põhjustavad nõukogude tuumarelvad Eestis.

Kõigest hoolimata on tänapäeval raskuste kiuste koostööprojekt kultuuri alal.

Toimub elav eesti kirjanike teoste tõlkimine, Jaan Krossist räägitakse kui võimalikust Nobeli laureaadist, Eduard Tubina muusikat esitatakse sageli, Neeme Järvi, Eri Klas juhatavad orkestreid Rootsis, Lennart Merile anti 29. mail Helsingi ülikooli audoktori tiitel.

Soome kirjanikud külastavad Eestit, ka on kodumaalt kirjanikel võimalusi Soome külastamiseks, nagu eesti koorijuhid on saanud võimalusi soome kooride juhatamiseks.

Sel aastakümnel on palju räägitud Balti maadest, vahekord nende maade massimeediaga on stabiliseerunud. Elatakse lootustandvate kultuurivahenduste olukorras. Kultuuri ja poliitikat ei saa siiski teineteisest eraldada, esikohal on ikkagi inimõigused ja vabadus.

Kopenhaageni Tribunali ja Läänemere ristlemise ajal olid kasulikud eestlaste ajaloolised sidemed soomlaste ja rootslastega. Meil on pagulasil ja kodueestlasil Soomes sõpru tundetoonilise elemendiga, mida pole mõtet alahinnata.

Lühikeses diskussioonis täiendati mõnda aspekti, kuni Tartu Instituudi sekretär dr. E. Aruja avaldas tänu kaugelt tulnud külalisele, kes järgmisel päeval sõitis edasi AABS'i konverentsile USA-sse.

AUSTRAALIA UUDISEID

Sydneys toimus mälestusmissa Jalta konverentsi 40. aastapäeva puhul, millele järgnes protesti- ja rahvakoosolek Sydney raekoja saalis. St. Mary's katedraalis oli Sydney Eesti Seltsi esimees Tiiu Kroll-Simmul Eesti lipuga. Ta kõneles ka raekojas ja sai suure aplausi osaliseks.

☆

Canberras toimus Balti Nõukogu Austraalias poolt korraldatud Balti Päev, kus oli kõnelemas peaministri abi Lionel Bowen. Balti Nõukogu Austraalias esimeheks on Jaak Peedo.

☆

Septembri lõpul toodi Sydney Eesti Majas lavale Erika Maliku operett „Tohtri armulood". Operett oli juba kümme aastat tagasi lavastatud opereti „Ajalehepoiss" põhiainetel. Muudatused olid tehtud näitlejate olemasolu arvestades. Juurde oli lisatud uusi laule ja tantse. Opereti libreto, koreograafia kui ka muusika on ühe inimese looming.

☆

Bolshoi balletitrupi külaskäigu puhul Austraaliasse korraldasid Brisbane'i ja Sydney eestlased koos ukrainlastega ja isegi austraallastega protestidemonstratsiooni. Brisbane'is olid kohal vaid eestlased L. Kruusma, Linda Kindma, Ille Uscinski ja S. Vihermäe. Sydney's olid kaasas austraallased, eestlasist A. Jurs, Tiina Taemets, Viktor Uscinski ja Hillar Taemets. Demonstreerijad kandsid plakateid, kus nõuti inimõigusi Eestis ja venelaste väljaminekut.

☆

Melbourne Ühistu „Eesti Maja" peakoosolek toimus septembri lõpus Melbourne'i Eesti Majas. Kohale oli tulnud 17 ühistu liiget, mida esimees Arnold Mikkor tõlgitses kui absoluutset usaldust liikmeskonna poolt või täielikku ükskõiksust ühiskondliku tegevuse vastu.

Aruannetest selgus, et möödunud tegevusaastal oli Eesti Maja välja üüritud 30-el korral, neist 10-el korral eestlastele. Veel selgus aruandeist, et Eesti Maja ülalpidamiseks kulub keskmiselt 276 dollarit nädalas. Ühistul on hoiuseid 16.901 dollarit ning koos kinnisvaraga varasid kokku $103.278 väärtuses.

Ühistu juhatus 1985—86. tegevusaastaks kujunes järgmiseks: esimees — Arnold Mikkor; abiesimees — Sven Kiviväli; sekretär — Edmund Taves, abisekretär — Roa Ole, laekur — Enn Tammark ja abilaekur — Johannes Meltsar.

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 293-2128
773-2014
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates.

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
SEINAST-SEINA JA LAHTISED
ERIK LOKBIK — 447-9834

Nr. 43

JÕEKÄÄRUL
müüa suvila
Tel. 239-6590

ELEKTRIK
Sisseseaded, uuendused ja p
dused elumajades või ettevõ
Halling 762-919
Litsents nr. E. 1044

KATUSETÖÖD
uued ja parandamine.
Soome ehitajad
Veli Salminen 492-1
Metro licence 2422

Agnes Steinberg l elust lahkununa

Oma kodus, New Yorgis, le
nuna üksikuna elanud maa
nik Agnes Steinberg. Surm
male saabunud ootamatult
tavasti südameataki tõttu.
lähem sõbranna elab Wyan
Mich., kus ta praegu viibi
las. Tema tütretütre kor
jäänuks kadunud arvatava
ka viimsele puhkepaigale
ne. Viimane elab aga Monta

Olles eluks kodumaiseil
ette valmistanud kunstilise
dusega, jätkas ta oma ku
rastust ka siin maal. Om
teenis ta aga hea moemaits
töötades riietusõmblemise
na jõukatele ameerika per
dele, mis kindlustas temale
liku sissetuleku.

Oma erialalise etteval
tõttu kunstialal, kuulus
kunstnike kutseorganisatsio
poratsioon Artise liikmeskon

Jugoslaaviale väljaantu mõistet mahalaskmisele

**Jugoslaaviale välja ant
aastane Andrija Artukovic,
sõjaaegse Kroaatia sisemin
anti Jugoslaaviale välja mõ
dalad tagasi USA poolt, on
tud surma mahalaskmise lä
II maailmasõja ajal soorita
muste eest.**

**Artukovic, keda nimeta
kani lihunikuks", on leitu
siüdi 1942. a. toimunud
kute massimõrvas, kui 450
olid deporteerimisel konts
oonilaagrisse 1941 ja kättes
jugoslaavia partisanide
1943. Süüdistuses peeti te
tavaks koos teiste kroaatia
dega kuni 900.000 tsiviil
sõjavangi surmamises seal
malaagrite võrgus.**

**Torontos on kroaadid k
nud mitmeid demonstratsio
maotsuse vältimiseks, demo
des USA konsulaadi ees k
tuhandeliselt.**

Saate sõita 75 miili gallon
niga suure auto, R.V. jn
Ehitage ja installeerige h
hustatud bensiini karbor
Sobib igale: sõidu-, veoa
R.V.-le. Inf. saatke oma a
postmargiga ümbrik: Thr
10731 King Geo. Hwy,
B.C. V3T 2X6

Foto: Vaba Eestlane

STRAALIA DISEID

neys toimus mälestusmissa konverentsi 40. aastapäeva millele järgnes protesti- ja koosolek Sydney raekoja saa- Mary's katedraalis oli Syd- Eesti Seltsi esimees Tiiu Simmul Eesti lipuga. Ta kõ- ka raekojas ja sai suure ap- osaliseks.

★

nberras toimus Balti Nõuko- ustraalias poolt korraldatud Päev, kus oli kõnelemas pea- ri abi Lionel Bowen. Balti ogu Austraalias esimeheks on Peedo.

☆

tembri lõpul toodi Sydney Majas lavale Erika Maliku tt „Tohtri armulood". Ope- li juba kümme aastat tagasi atud opereti „Ajalehepoiss" inetel. Muudatused olid teh- äitlejate olemasolu arvestades. e oli lisatud uusi laule ja Opereti libreto, koreograafia a muusika on ühe inimese ng.

☆

shoi balletitrupi külaskäigu Austraaliasse korraldasid ane'i ja Sydney eestlased koos nlastega ja isegi austraallaste- rotestidemonstratsiooni. Bris- is olid kohal vaid eestlased L. sma, Linda Kindma, Ille Us- ja S. Vihermäe. Sydney's kaasas austraallased, eestlasist urs, Tiina Taemets, Viktor Us- ja Hillar Taemets. Demon- ijad kandsid plakateid, kus inimõigusi Eestis ja venelaste minekut.

★

elbourne Ühistu „Eesti Maja" osolek toimus septembri lõ- Melbourne'i Eesti Majas. Ko- oli tulnud 17 ühistu liiget, mi- simees Arnold Mikkor tõlgit- tui absoluutset usalduse aval- liikmeskonna poolt või täie- ükskõiksust ühiskondliku te- se vastu.

ruannetest selgus, et möödunud usaastal oli Eesti Maja välja ud 30-el korral, neist 10-el al eestlastele. Veel selgus aru- st, et Eesti Maja ülalpidami- kulub keskmiselt 276 dollarit las. Ühistul on hoiuseid 16.901 rit ning koos kinnisvaraga va- kokku $103.278 väärtuses. histu juhatus 1985—86. tege- astaks kujunes järgmiseks: esi- — Arnold Mikkor; abiesi- — Sven Kiviväli; sekretär — und Taves, abisekretär — Roa laekur — Enn Tammark ja ackur — Johannes Meltsar.

JÕEKÄÄRUL
müüa suvila
Tel. 239-6590

ELEKTRIK
Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E. 1044

KATUSETÖÖD
uued ja parandamine.
Soome ehitajad
Veli Salminen 492-1351
Metro licence 2422

Agnes Steinberg leiti elust lahkununa

Oma kodus, New Yorgis, leiti surnuna üksikuna elanud maalikunstnik Agnes Steinberg. Surm oli temale saabunud ootamatult, arvatavasti südameataki tõttu. Tema lähem sõbranna elab Wyandotte's, Mich., kus ta praegu viibib haiglas. Tema tütretütre korraldada jäänuks kadunud arvataval soovil ka viimsele puhkepaigale saatmine. Viimane elab aga Montanas.

Olles eluks kodumaiseil päevil ette valmistanud kunstilise eriharidusega, jätkas ta oma kunstiharrastust ka siin maal. Oma leiba teenis ta aga hea moemaitselisena, töötades riietusõmblemise alal linna jõukatele ameerika perekondadele, mis kindlustas temale korraliku sissetuleku.

Oma erialalise ettevalmistuse tõttu kunstialal, kuulus ta siin kunstnike kutseorganisatsiooni Korporatsioon Artise liikmeskonda.

Jugoslaaviale väljaantu mõisteti mahalaskmisele

Jugoslaaviale välja antud 86-aastane Andrija Artukovic, kes oli sõjaaegse Kroaatia siseminister ja anti Jugoslaaviale välja mõned nädalad tagasi USA poolt, on mõistetud surma mahalaskmise läbi oma II maailmasõja ajal sooritatud julmuste eest.

Artukovic, keda nimetati „Balkani lihunikuks", on leitud olevat süüdi 1942. a. toimunud tsiviilisikute massimõrvas, kui 450 inimest olid deporteerimisel kontsentratsioonilaagrisse 1941 ja kättesattunud jugoslaavia partisanide tapmises 1943. Süüdistuses peeti teda vastutavaks koos teiste kroaatia fashistidega kuni 900.000 tsiviilisiku ja sõjavangi surmamises sealsete surmalaagrite võrgus.

Torontos on kroaadid korraldanud mitmeid demonstratsioone surmaotsuse vältimiseks, demonstreerides USA konsulaadi ees kuni viie tuhandeliselt.

Saate sõita 75 miili galloni bensiiniga suure auto, R.V. jne. jaoks. Ehitage ja installeerige hulga pihustatud bensiini karboraatoreid. Sobib igale: sõidu-, veoauto või R.V.-le. Inf. saatke oma aadressi ja postmargiga ümbrik: Thrift Carb 10731 King Geo. Hwy, Surrey, B.C. V3T 2X6

Skm. Heino Jõe tutvustamas Aleksander Haavaniidule Lembitu skautmaleva tegevust kirjeldavat „Lembitu poiste käsiraamatut". Foto: Vaba Eestlane

Balti infomaterjalid ärritasid venelaste delegaati

Inimkontaktide ekspertide kohtumisel Bernis

Inimkontaktide ekspertide kohtumine Bernis algas 14. aprillil ja kestis kuni 26. maini. Kohtumine on jätkuks Euroopa Julgeoleku ja Koostöö Konverentsile, mis toimus Helsingis 1975. aastal.

Berni kohtumisest, nagu Helsingiski, võttis osa 35 Euroopa riiki koos USA ja Kanadaga, kus arutati inimkontaktide laiendamise võimalusi ja kritiseeriti neid riike, kes seda igati püüavad takistada, nagu Nõukogude Liit, Ida-Saksamaa, Bulgaaria, Rumeenia ja teised nõukogude blokki kuuluvad Ida-Euroopa riigid.

Inimkontaktide ekspertide kohtumine Bernis toimus Nõukogude Liidu ja teiste Ida-Euroopa riikide nõudmisel kinniste uste taga, kus siis iga kord, pärast järjekordse plenaaristungi lõppemist, jagati pressi-ruumis, antud kohtumisele akrediteeritud ajakirjanikele, materjali ja informatsiooni küsimustest, mis äsja lõppenud istungil olid arutusel olnud.

kuid väga tihti tuli ette, kus Nõukogude Liidu eksperdid oma sõnavõtu tekste ei tahtnud üldse ajakirjanikele anda, eriti neid, kus nad on kohustatud vastama kriitikale inimkontaktide takistamise üle ja eriti, mis puudutavad üksikjuhuseid.

30. aprillil, hommikusel plenaaristungil, Soome peadelegaat Erkki Kivimäki oma sõnavõtus muuhulgas mainis ka soomlaste kontaktidest Eestiga ja eestlastega, mis toimub spordi- ja kirikudelegatsioonide kaudu.

Ameerika Ühendriikide peadelegaat Michael Novak oma kõnes kutsus Nõukogude Liitu, kes on maailmas üks suuremaid ja võimsamaid sõjajõude, lõpetama oma suletud ühiskonna- ja oma kodanike inimõiguste piiramise poliitika. Nõukogude Liit, kui suurvõim ei peaks kedagi ega midagi kartma, veel kõige vähem oma kodanikke. Ta kutsus Nõukogude Liitu ühinema tsiviliseeritud maailma perega ja austama selle seadusi ning käitumise reegleid ja lubama oma kodanikel vabalt lahkuda Nõukogude Liidust, kes seda soovivad.

Ta tõi näiteks Eestist päritoleva perekonna Valdo Randpere ja Leila Milleri juhtumi, kes olles turismireisil Soomes, nägid selles ainsat ja kordumatut võimalust pääsemaks elama vabaduses ja kes elavad nüüd Rootsis. Kuid selle vabaduse hinnaks on nende kahe-aastane tütar Kaisa, kes pidi maha jääma Eestisse pantvangina ja keda Nõukogude võimud nüüd kangekaelselt keelduvad kätteandmast oma vanematele, rikkudes sellega kõige elementaarsemaid inimõigusi.

Samal päeval, pärastlõunasel istungil, Nõukogude Liidu delegaat Victor Shikalov oma sõnavõtus pahandas väga selle üle, et pressi-ruumis on väljapandud informatsioonimaterjali Eesti, Läti ja Leedu kohta, samuti Juudi- ja Ungari maailma-organisatsioonide poolt. Oma sõnavõtus Viktor Shikalov kaotas kontrolli oma sõnade üle ja hakkas järsku seosetult Ameerika Ühendriike süüdistama, et viimane olevat 1920. aastal püüdnud takistada demokraatia arengut Venemaal. Olgu märkusena öeldud, kui härra Shikalov mõtles sellega Venemaa kodusõja sündmusi, kus tõesti vähesel arvul ameeriklasi võitles enamlaste vastasrinnas demokraatia maksvusele pääsemise eest Venemaal, siis oli see aastal 1918 ja 1919, mitte aga 1920.

Alates 5. maist toimus Berni Inimkontaktide Ekspertide töö sektsioonides, kus delegaadid kohtusid omavahel. Nädal enne Berni kohtumise lõppu, jätkus töö uuesti hotell Bellevue Plenaaristungite saalis, kus 26. mail toimub ka viimane plenaar-kohtumine, millest on lubatud osavõtta ka kõigil Berni kohtumisele akrediteeritud ajakirjanikel.

Kinkige sünnipäevaks
„VABA EESTLANE"

ÜRO aktsioon on põhjendatud ja tarvilik

„Vaba Eestlases" nr. 39, 21. maist 1986 on avaldatud juhtkirjana artikkel „Vabadusvõitluse aktsioonid", mis sisaldab eksitavaid mõttekäike ja esitab käigusoleva ÜRO's Balti riikidele vaatleja staatuse nõudmise aktsiooni kohta seisukohti, mis ei vasta tõsioludele ega näita õiget arusaamist käimasolevast aktsioonist.

Artikli „Vabadusvõitluse aktsioonid" autor väidab aktsiooni algatajad elavat „rohkem minevikus kui olevikus", kuna petitsiooni nõuet põhjendatakse Eesti, Läti ja Leedu vabariikide liikmeksolekuga endises Rahvasteliidus. Artikli autor aga unustab, või ei ole ta üldse lugenud petitsiooni täielikku teksti, et põhjendus endises Rahvasteliidus liikmeks olemises on petitsioonis toodud ainult ühena esitatud kuuest põhjendusest ja seda põhjenduste viimasel kohal. Teised põhjendused lähtuvad just ÜRO (UN'i) põhikirjas rõhutatud rahvaste enesemääramise õiguse põhimõtteist ja viitavad otseselt ÜRO (UN'i) põhikirjale.

Et EKN'u poolt algatatud ÜRO aktsioonis lähtutakse Eesti, Läti ja Leedu vabariikidest kui rahvusvahelise õiguse alusel ka praegu juriidiliselt püsivatest riiklikest üksustest, on iseendast arusaadav ja põhjendatud, kuna nõuame ju nende kui iseseisvate üksuste rahvusvaheliste õiguste taastamist. Ka võetakse arvesse asjaolu, et üldsõnaliselt on rahvaste enesemääramise õiguse taastamist Nõukogude Liidu poolt ÜRO's (UN'is) nõutud korduvalt selle organisatsiooni kestvuse ajal, kuid sellele üldsõnalisele nõudele ei ole seal pööratud tähelepanu. Nüüd aga lähenetakse taktikalise võttena Balti riikide küsimusele teise nurga all. Apelliga ÜRO'le (ÜN'ile) nõutakse Balti riikidele esimese sammuna täieliku iseseisvuse saavutamiseni, mis on strateegiliselt kaugemaks, kuid kindlaks eesmärgiks, ÜRO's vaatleja („observer'i") staatuse saamist. Niisugune vaatleja staatus on ÜRO's antud mitmele rahvusele (araablaste PLO'le, edela-aafriklaste (Namibia) SWAPO'le ja teistele, kelle riikliku iseseisvuse andmist on ÜRO. tunnistanud. Vaatleja staatuse andmine oleks kaudselt juba riikliku iseseisvuse taotluse tunnustamine ÜRO poolt.

Ka üks ÜRO aktsiooni nõudepunktidest („Therefore the undersigned urge . . .) on ÜRO's vaatleja staatute nõue redigeeritud nõnda, et vaatleja staatus on ainult eelastmeks täieliku iseseisvuse taotlemisele („toward the re-establishment of the inalieneble rights of these nations . . . according to the principles of the United Nations Charter".)

Kõnealuse artikli etteheited käigusolevale ÜRO aktsioonile on seega kas teadmatusest või arusaamatusest põhjustatud lahtisest uksest sissemurdmiseks. Nende etteheidete juures on unustatud ka seda, et alustatud ÜRO petitsiooniga on pandud käiku suurem eestlaskonda üle vaba maailma aktiviseeriv aktsioon meie vabadusvõitluslikuks selgitustööks. Selle aktsiooni kaudu saame aktiviseerida eestlasi rahvuslikuks selgitustööks oma asukohamaal, saame uue nurga all teha selgitustööd ÜRO liikmesriikide juures, süvendada balti rahvaste koostööd ja tõmmata kaasa oma aktsiooni ka teisi rahvusi. Aktsiooniga muudetakse intensiivsemaks ka see töö ja antakse sellele suurem seljatagune, mida BATUN on teinud juba 20 aastat.

Kui käimasolevasse ÜRO aktsiooni kaasmaalaste poolt üle vaba maailma rohkem süvenetakse, saadakse sellesse suhtuda küll ainult kaasaaitavalt. Ja siis saavutatakse ka aktsiooni eesmärk.

Mis puutub kõnealuses artiklis „Musta Lindi Päeva" kohta öeldud kahtlevaisse arvamisisse, siis ka need ei ole meie arvates põhjendatud, sest ainult paljude rahvuste ühis- ja koostööga on sel alal võimalik midagi saavutada. Ja see koostöö „Musta Lindi Päeva" läbiviimiseks 23. augustil on õnneks hästi arenemas.

Kanada Eestlaste Rahvuslik ÜRO Aktsioonikomitee

INGLISMAA EESTLASED

Bradfordi Eesti Kodu peakoosolekust, mis peeti aprilli algul, võttis osa 58 tegevliiget. Koosoleku avas esimees E. Raatma, kes ka lähemalt selgitas Angelika Ervardi pärandust, mille kaudu Eesti Kodu on rikastunud 8560 Inglise naela võrra.

Aruannetest selgus, et Eesti Kodu on heal majanduslikul jäljel. Majal on 450 liiget, nendest 262 eestlastest tegevliiget. Tegevus on olnud küllaltki aktiivne. Uue tegevusaasta juhatuse koosseis kujunes järgmiseks: esimees — Endel Raatma, abiesimees — Aksel Paluoja, juhatuse liikmed — Hillar Raatma, Johannes Erm, Juta Edgar, Karin Rästa ja Silvi Billington.

Eriliseks sündmuseks uuel tegevusaastal on Eesti Kodu poolt korraldatav bussisõit Heidelbergi Euroopa Eestlaste Laulupeole.

Bradfordi Eesti Näiteringi peakoosolekust 15. veebruaril võttis osa 16 näiteringi liiget. Nii on huvi näiteringi vastu küllaltki suur ja see võib edasi tegutseda. Möödunud aastal toodi edukalt lavale Lea Murany juhtimisel Jaan Purga naljamäng „Daam üle tänava", milles kolm osa oli näiteringi nooremate liikmete kanda. Hääletamisel valiti juhatus järgmises koosseisus: esimees — Karin Rasta, abiesimees — Miia Aavaleht, sekretär — Lia Ottan, laekur — Juta Edgar, varahoidja — Lembit Made. Uueks näitejuhiks valiti Aino Engelberg. Käesoleva aasta 31. mail lavastatakse Keith Waterhouse'i „Valevorst Billy", mille tõikis eesti keelde Aina Engelberg. Kavas on ka külalisetendus juunis Leicesteris.

EESTI ALUMIINIUM KOMPANII
Nüüd saadaval uued EUROOPA STIILIS
THERMO-AKNAD
kolmes värvis 2- ja 3-kordse klaasiga.
Tasuta hindamine. Helistage: töökoja tel. 832-2238
kodus 769-0932
OSSO Investments Inc.
10335 Keele Str., Maple, Ontario L6J 1E0

„C" klassis esikohtadele tulnud eesti squashimängijad auhindadega. Pildil vasakult Derek Pallandi, Artur Heinma ja Hillar Lauri.

Squashi meistrivõistlused

Neljandad eestlaste squashimeistrivõistlused toimusid hiljuti Toronto Ülikooli Scarborough College'i Spordikeskuses Jaan Laaniste ja Taimo Pallandi korraldusel. Eelmiste aastatega võrreldes oli võistlustase jällegi kõrge, eriti „A" klassis. Siin pidi senine meister Laaniste ennast kõvasti pingutama, et oma „krooni" säilitada. Laaniste poolfinaal Toomas Vanaselja vastu (10:9, 4:9, 9:7) ja tiitlimäng Paul Reinseriga (10:9, 7:9, 9:7) olid äärmiselt tasavägised ning pingelised. Seega on Laaniste neljandat korda meister, Reinser teine ja Vanaselja kolmas.

„B" klassis toimus teataval määral üllatus, kuna möödunud aasta „C" klassi meister ja favoriit Derek Pallandi pidi alistuma Artur Heinmaale, kelle tugevad löögid ja metoodiline mängustiil ei andnud Pallandile võimalust oma „mänguplaani" käiku viia. Tagajärgedeks seega Heinmaa, Pallandi ja kolmandal kohal Hillar Lauri.

„C" klassis võitis Peeter Sild, teiseks tuli Toomas Koger ja kolmandaks Uno Leis. Ka „C" klassis oli mäng hea tasemega ja naudi-tav jälgida.

Naiste klassis jäi seekord võistlus ära osavõtjate vähesuse tõttu. Loodetakse paremat tulevikus.

Jaan Laaniste

Spordimärkmeid

Los Angeleses peetud Pepsi kergejõustikuvõistlustel jooksis Creg Foster 110 m tõkkeid 13.27, Gabriel Tiacoh 400 m ajaga 44.32, Johnny Gray 800 m 1.45.22, Jim Spirey miili 3.56.72, Roy Wicksell 3000 m 7.51.55, tshehh Imrich Bugar heitis ketast 67.18, Tom Petranoff viskas oda 77.55, Mike Tully hüppas teibaga 5.78, John Brenner tõukas kuuli 21.07 ja Willie Banks hüppas kolmikut 17.18.

Naistest Pam Marshall jooksis 400 m ajaga 49,99, teine kanadalanna Charmaine Crooks 50,88, Sue Addison jooksis 1500 m 4.11,75, teine kanadalanna Brit McRoberts 4.12,66, Valerie Brisco-Hooks jooksis 100 m 10.99, Pam Page 100 m tõkkeid 13.12, V. Brisco-Hooks jooksis 200 m 22.54, Judi Brown-King jooksis 400 m tõkkeid ajaga 55.23, Claudette Groendaal 800 m 1.59,9, Ramona Pagel heitis ketast 58.80 ja Jennifer Inniss hüppas kaugust 16.70.

☆

Walnutis parandas 21-aastane Douglas Fraley mullust teivashüppetulemust 21 sentimeetri võrra, ületades 5.77.

☆

Palo Altos, USA's peetud võistlusel viskas Brian Crouser Stanfordi ülikooli staadionil uut tüüpi odaga hooaja tippmargi 79.94.

RISTSÕNA NR. 1287

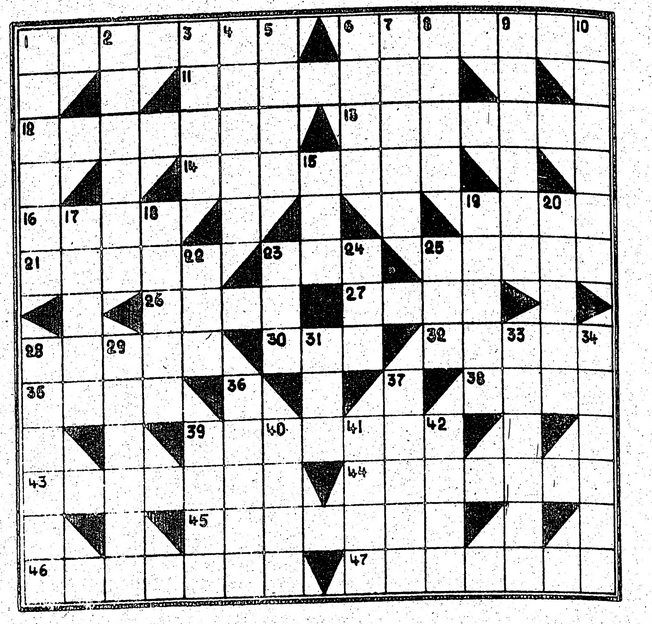

Põikread: 1. Mitme kuulsa itaallase nimi, 6. Muinas-eestlaste väejuht, 11. Asundus Virumaal, 12. Jõujaam Eestis, 13. Lisabüvitus, 14. Polaarmaade elanikud, 16. Prantsuse ooperikomponist, 19. Lõbus koosviibimine, 21. Viib ülespoole, 23. Soome krjanik, 25. Sukkades, 26. Endisaegne kaaluühik, 27. Laskerada, 28. Linn, kuhu siirdusid Balti sakslased 1939/40. a., 30. Muinas-Kreeka jumalus, 32. Populaarse koorilaulu „Ma kõndisin vainul" autor, 35. Aiatööriist, 38. Hüüatus, 39. Omaaegne Eesti sõjalaev, 43. Vaikne . . . — O. Lutsu teos, 44. Eriteadlane Vene filoloogia alal, 45. Luukere, 46. Kruvijooneline traat, 47. Aeglaselt edasi liikuma.

Püstread: 1. Antiikaja suurmees, 2. Jumalaga, ... — E. Hemingway teos, 3. Lapik, 4. Õhuke puutükike, 5. Võõrasisa, 6. Supivedelik, 7. Viga, eksitus — inglise keeles, 8. Isiklik asesõna, käändes, 9. Lõputa aeg, 10. Üleujutus, 15. Mina — ühes võõrkeeles, 17. Inglise 17.—18. saj. kirjanik, populaarse teose autor, 18. Ühe kuninga tütar kreeka müütoloogias, 19. Kitsas sild, 20. Pidulik eine, 22. Filmitäht Chaney eesnimi, 23. Inglise õlu, 24. Lõpp, 25. . . . -sak, 28. Kuninglik tiitel, 29. Veinisort, 31. Vaeslaps, 33. Kaunistama, 34. Asula Harjumaal, 36. Tagant — kõnekeeles, 37. Päikesest kõige kaugemal asuv planeet, 39. Rootsi kuningate suguvõsa, 40. Aisting, 41. Muusikariist, 42. Järv Lätis.

RISTSÕNA NR. 1286 LAHENDUS

Põikread: 1. Marli, 5. Laretei, 10. Ivan, 11. Käsi, 12. Evi, 13. Hai, 14. Rääk, 15. Leil, 16. Pars, 17. Hull, 18. Aida, 19. Lame, 21. Indra, 23. Nali, 25. Pärn, 26. Kips, 27. Siv, 28. Ära, 29. Puss, 30. Sile, 31. Turu, 32. Põder, 33. Truu, 34. Vide, 35. Mauk, 36. Kala, 37. So, 38. Karp, 39. Kell, 40. Voo, 41. Haapsalu, 42. Laul.

Püstread: 1. Mihklipäev, 2. Aval, 3. Rai, 5. Lääs, 6. ASK, 7. Teele, 8. Evil, 9. Iii, 11. Kära, 14. Rada, 15. Lumi, 16. Pirn, 17. Hals, 18. Adra, 19. Laps, 20. Liverpool, 22. Näru, 23. Nisu, 24. Vile, 26. Kuru, 27. Side, 29. Puuk, 30. Sõda, 31. Trupp, 32. Pill, 33. Tara, 34. Valu, 35. Maa, 36. Kel, 37. Sou, 39. Ka, 40. V.a.

Jäänud seotuks liitlaste vaenlasega

Nõukogude mässuliste hulgad ühinesid sissetungivate sakslastega

Varem ilmunud Robert Gillette artikleile sõjakurjategijate, eriti N. Liidu tunnistajate usaldatavuse üle, vaatleb sama autor ka seda aspekti, miks paljud nõukogude vähemusrahvad muutusid sissetungivate Saksa sõjavägedega koostöötajaiks, nendeks keda nüüd identifitseeritakse sõjakurjategijatena. Näib nagu poleks sakslased üldse olnud seotud sõjaga ja sellega, mis toimus okupeeritud aladel, vaid võim olnuks antud neile vähemustele, kes astusid sakslastega liitlasiks põhjusil, et neil olid vahekorrad selgitamata venelastega ja N. Liidu kommunistidega. Avaldame ka alljärgneva artikli, mis on eriti tihedalt seotud eelmisega.

☆

Enamuse ameeriklaste seisukohast jättis aktiivne koostöö natsi-Saksamaaga II maailmasõja ajal kustutamata pleki nende moraalsele vastumeelsusele. Need, kes aitasid vaenlast sõja ajal võivad nüüd vähe leida sümpaatiat rahu ajal, mis iial võiks olla nende motivatsioon. Aga N. Liidus, kes kandis sõjas Saksamaaga pearaskust, koostöötajad näivad olevat kaalul, mida pole kunagi olnud moodsal ajal, kui paljud mitte-venelasist etnilised minoriteedid liitusid väiksemas ulatuses vaenlastega, kuna nägid selles võimalust vabaduse ja iseseisvuse saamiseks.

SUUR PANUS

Vastavalt 1982. aasta uurimisele Rand Corp. poolt 600.000 kuni 1,4 miljonit sõjaväeteenistuse ealist meest N. Liidu poolt okupeeritud lääne territooriumil ja Balti riikides Eesti, Läti ja Leedu vabatahtlikult ühinesid Saksa sõjajõududega. Koos nad moodustasid 20% või rohkem Saksa sõjajõududest üldse idarindel ja olid suureks panuseks Saksamaa sõjapüüdlusile.

Teised 250.000 meest mitmest Kesk-Aasia ja Kaukaasia rahvustest formeerisid eri Wehrmachti „idaleegione" ja võivad tegelikult olla suuremad nende rahvuste osast punaarmees.

„Vaatamata natside brutaalsusele ja üldisele ebasobivale Saksa okupatsioonipoliitikale mitte-vene territooriumil nõukogude mitte-venelased töötasid ja võitlesid koos sakslastega enneolematul arvul, mis sugereerib arvamuse, et paljudele neist jäi Saksamaa väiksemaks kahest kurjast," ütles uurimus, mis tehtud USA kaitseministeeriumile Rand Corp. analüütiku Alex Alexievi poolt.

Mõned vastuvaieldamatult võtsid osa juutide ja teiste vähemuste tagakiusamisest ja mõrvamistest, kui Saksa rassipoliitika oma traditsiooniliste eelarvamustega, etniliste ühiskondade vastu mõjus. Aga suurem enamus järgnes sellele lihtsale vormelile, et ühe vaenlase vaenlane on liitlane ja liitusid sakslastega patriootilistel kaalutlustel.

Sõjaaegsete ülestõusude juured asuvad hädaolukordades, mis olid tekitatud N. Liidu diktaatori Josef Stalini poolt, mis mõõdus, kui mitte metoodilistel kaalutlustel lähenes natside holocaustile, mis on palju tuntum läänemaailmale.

TAGASI ORJUSSE

Alates 1930 oli Stalini programm sunniviisiline kolhoseerimine suurtesse riiklikesse farmidesse senistest väikestest taludest ja saatis 20 miljonit talupoega praktilises mõttes sajand tagasi olnud orjusse.

Tagasihoidlikel arvestustel selle tulemuseks oli 1932—33. aastate näljahäda, mis tehtud kibedaks põua ja kulakute tapatalgutega, kelleks peeti hakkaja naid talupidajaid, mis nõudis 3 ..iljonit inimelu üksi Ukraina viljasalves. Teised kümme miljonit või enam hävisid N. Liidu sunnitöölaagreis 1930-ndate aastate terror ajal.

Neile kaotustele oli lisatud massimõrvad, küüditamised ja deporteerimised, mis järgnesid kui N. Liit veerand miljonit ruutmiili territooriumi juurde okupeeris, kus asus 23 miljonit elanikku, Baltikumist Musta mereni 1939—40 Moskva lühiajalise kokkuleppe alusel natsi-Saksamaaga.

Enne Saksa invasiooni juunis 1941 küüditati N. Liidu poolt neilt aladelt kümneid tuhandeid balti tsiviilisikuid arktilisse N. Liidu ossa, Siberisse ja Kesk-Aasiasse. Ainuüksi Ida-Poolast saatsid N. Liidu juhid kaks miljonit meest, naist ja last idasse loomavaguneis ebainimlikus olukorras. Üks miljon neist säilis kuni võisid pärast sõda naasida kodumaale.

ENTUSIASTLIKULT TERETULNUD

„See pärand", märgib Rand Corp. raport „aitas poliitilise kliima ettevalmistamist, milles enamus elanikkonnast identifitseeris oma lootusi ja poliitilisi eesmärke invasiooni teinud võõra võimuga." Kui Saksa väeosad liikusid kaugemale itta 1941 ja 1942, nad leidsid üldiselt sõbraliku vastuvõtu kohalike rahvaste poolt. Kasakate ja kalmõkkide maal, kus sakslased lubasid kirikud ja mosheed jälle avada, oli vastuvõtt „entusiastlikult tere-tulnud".

Kätte jäänud saksa dokumendid kirjeldavad kohalikku pidu Kaukaasias Nalchiku linnas 1942, milles tänulik muhameedlasist elanikkond kinkis tuhandepealise veisekarja saksa komandörile ja kullaga kaunistatud sadula Hitlerile.

Kui natside brutaalsus sai rahva hulgas laiemalt teatavaks ja punaarmee võitlusmoraal tugevnes, hakkas populaarne toetus sakslasile kahanema.

Endine nõukogude ametnik, kes oli vangistatud sakslaste poolt, võttis kokku invasioonivägede vähenevad väljavaated sel viisil:

„Me olime halvasti kohelnud oma rahvast, faktiliselt nii halvasti, et oli peaaegu võimatu neid veel halvemini kohelda. Teie sakslased olete võinud teha sedasama. Pikemas olukorras rahvas valib kahe türannia vahel selle, kes räägib nende keelt. Sellepärast me tahame sõda võita."

Saksa armee kokkuvarisemisega 1943 ja 1944 suur osa nõukogude vabatahtlikke ühinesid tavaliste tsiviilisikutega, kes liikusid massiliselt lääne, kus nad jäid peatuma põgenikelaagreis bürokraatliku nimega „displaced persons" — diipiid.

Kuni 400.000 said ajajooksul viisad USA'sse emigreerumiseks, aga sisselaske eeskirjad olid lähtunud eeskirjast, et vaenlase vaenlane on sõber liidus, kes oli ühinenud N. Liiduga pärast 1941. a. juunikuud. N. Liidu kodanikud, kes olid järgnenud samale vormelile ühinemaks saksa vägedega, olid takistatud selle seaduse põhjal USA'sse sisse pääsemiseks.

Samade eeskirjadega olid keelatud need, kes „abistasid vaenlast tsiviilisikute tagakiusamisel". Displaced Persons Act 1948 takistas igaüht, kes vabatahtlikult oli abistanud vaenlase jõudusid nende operatsioonidel ÜRO vastu". Paljud — võimalik et tuhanded — kes langesid sellesse kategooriasse pääsesid USA'sse, varjates nende sõjaaegset tegevust.

Osvald Timmas kõneleb
puhul kuninglikku akvare
nada Akvarellistide Ühin
Diana Jervis Read, Kanad
peaesindaja Londonis ja M

„Karjalan Heim

Karjalaste ajakiri „Karjalan H
mo" on igas numbris andnud le
külje või enamgi eestlaste tegev
vaatlemiseks nii kodumaal kui
lis-Eestis. Sügiseses (nr. 7—8)
õige mitu sellekohast pala: l
külg Austraalia eestlaste ajale
„Meie Kodu", kus kirjeldatakse
todega soome eepose „Kalev
pidulikku juubeliaktust Sydn
Lühiteade Eesti laulupeost
Gustav Ernesaksa fotoga. K
Ilona Laamani lauletust Aino K
sineni tõlkes koos autori tutv
misega.

Ajakirja number on ka pe
metaja Boris Karppela 75. a.
nipäeva number sellekohase k
tisega. Huvitavad on mitmed
levala" juubeliga seotud art
Soomest ja Rootsist.

Eestlasile on huvitav t
teadlase prof. Lauri Kettuse
sünniaasta tähistav ülevaade,
teda iseloomustatakse **teaduse mehena.** Märgitakse, et ta
keele harrastus pärines Harj
tütarlapse Madleena (Leeni) P
puult, kellega ta oli 1905. a.
pios samas klassis õppimas.
Ploompuu vend oli saatnud õe
me kooli vältimaks venesta
Huvi eesti keele vastu suu
veelgi Helsingi ülikoolis, k
tutvus kolme eesti üliõpilase
hannes Aaviku, Villem Grü
ja Gustav Suitsuga. Neist J.
kust sai ta toakaaslane.

Esimest korda tuli ta Eesti
a. Väike-Maarjasse, kus ta
Jakob Liiviga; tema venda J
kohtas ta kolm aastat hiljem
kivil. Reisid Eesti sagenesid,
ta oli oma väitekirja aineks v
Kodavere murde. Keeleõpe
olid kohalikud kalurid ja ük
sik kingsepp, kelle viletsas j
puderohkes majas uurija asus

kirjandus • kunst • muusika

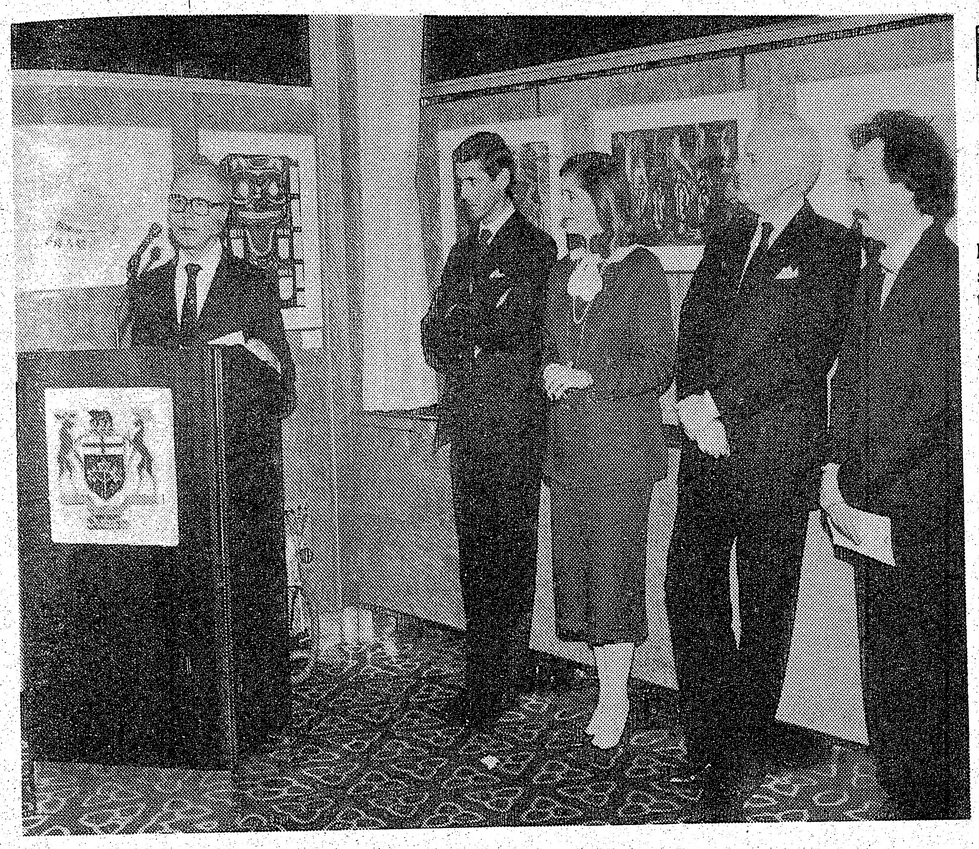

Osvald Timmas kõneleb C.S.P.W.C. „Diamond Jubilee" akvarellide kogu üleandmise puhul kuninglikku akvarellide ja jooniste kogusse. Pildil vasakult Osvald Timmas, Kanada Akvarellistide Ühingu president, Oliver Everett, Windsori lossi kogude hooldaja, Diana Jervis Read, Kanada kultuuriministeeriumi esindaja, Thomas L. Wells, Ontario peaesindaja Londonis ja Maurice Sheppard, Briti Royal Watercolour Society president.

Romaanikirjanike probleemid

Bernard Kangro — Karl Ristikivi, Kirjad romaanist. 31 kirja aastaist 1966—1977. EKK, 1985. 79 lk.

On kirjutatud romaane kirjades, ka on kirjavahetused mitmete suurvaimude ja riigimeeste elu ja tegevust selgitavad allikmaterjalid, mis avavad enam kui ilukirjanduslikud ülevaateteosed. Meenutagem meie Kreutzwaldi mahukat kirjavahetust mitme kaasaegse kultuuriisikuga.

Bernard Kangro kirjavahetus Karl Ristikiviga on esseistika, mis kirjade vormis tegeleb kõigega, mis on ühenduses romaaniga, millist kirjanduslikku vormi mõlemad kasutasid, kuid mis neile kui loovisikuile seadis üles mitmeid individuaalseid vormilisi ja kompositsioonilisi erinõudeid. Eriti Kangro juures on eriilmīnguid romaanides mitmekülgsed, kuna Ristikivi, nii alul kui hiljem kirjutas traditsioonilisemas proosavormis; nende keskpaigas on „hingede öö" üks huvitavama vormisünteesiga teos eesti kirjanduses.

Kuigi räägitakse romaanist, eriti neist, mis oli kummalgi kas kirjutamisel või alles mõtteis ideena arenemas, ilmnevad nende probleemide kõrval kahe loojaisiku sisemine loojamaailm. Kirjades tuleb esile pihtimuslik toon ja mitmesuguste murede juures inimene, kel peale kirjutamise ja romaanivormiga tegelemise on muidki vaateid elule, on toodud taustaks see elu mida elati kõigi kaasaegsete sündmustega, mis kummatigi on autoreid mõjustanud, ühe viinud ebarealistlikku sümboolsusse, teise aga ajaloo tagamailt otsima ainet, millega tänapäevaseid maailmapoliitilisi aspekte analüüsida. Niiviisi on antud paari aastakümne (alates 12. veebr. 1966) „tabamatute pisiasjade ja kaduvate meelolude ning mõtete tabamine" (lk. 7), mida vaid kirjades võib sellise lähedusega käsitleda. Ajavahemikus 17. juunini on vastastikku kirjutatud 31 kirja: see on haiguste tõttu olnud katkendlik ja surma tõttu lõplik.

Ristikivi kirjades ilmneb muusika tähtsus ta loomingujõule: „Haydni trompeedikontsert andis mulle jõudu kirjutamiseks" (lk 13). „Mina tulen jälle muusika juure. Mõni mees nagu Beethoven lõpetab vägevate akkordidega. Aga Tshaikovski 6. sümfoonia lihtsalt kaob kuhugi. Ja isegi vana „skeemist" kinnihoidev papa Haydn lõpetab oma lahkumissümfoonia samal viisil" (lk. 17). Siis tunnistab ki Ristikivi, et „Kas öelda lausa välja, et selle (mu ajaloolise tsükli) eeskujuks on Bachi „Die Kunst der Fuge", „kuigi ta teadis juba algusest, et pole võimalik seda skeemi täpselt jälgida. (lk. 23) ja lisab et „Keegi pole veel üles leidnud, et ma kogu aeg kirjutan tegelikult üht ja sedasama lugu, ainult igakord natuke teisiti. Teema ise on antud juba „Põlevas lipus" kõik teised on ainult variatsioonid (lk. 23—24).

Kangro annab oma loojamaailmale lähtealuseks: „Kirjanduse lugemine mõjustab lugejat, sest loetu seisab ühenduses lugeja enese ebaselge, tõelisusest ja ettekujutustest läbipõimitud maailmaga" (lk. 24), kuna „ainuke viis/võimalus maailma tunnetada on ainult meie teadvuses oleva kaudu." Nii on Kangro romaanid nagu lüürika tema teadvuses olnud maailma tunnetamine.

Need on paar üldistatud iseloomujoont. Kirjavahetuse jooksul ilmneb aga paljude eriprobleemide rohkus ja lahendamise teostamine. Teos on paljude fotodega rikastatud, näidates autoreid nende elus erivanuses ja eri sõpruskondades. Teos on mõnes osas ka mälestusraamat K. Ristkivile esseistliku „Märkmeid kokuvõtteks" lisandiga. Lõpus on antud kahe kirjavahetaja bibliograafilised ülevaated esseistikast ja publitsistikast, Kangrol 1936—1980. Ristikivil 1944—1977.

Võiks vaid märkusena korrata lk. 31 Kangro kirjutatud lauset, kommentaaridest. Nii nimederikas teos vajanuks täiendavaid kommentaade igakülgsemaks mõistmiseks.

Hannes Oja

„Karjalan Heimo" ja Lauri Kettunen

Karjalaste ajakiri „Karjalan Heimo" on igas numbris andnud lehekülje või enamgi eestlaste tegevuse vaatlemiseks nii kodumaal kui Väli-Eestis. Sügiseses (nr. 7—8) on õige mitu sellekohast pala: lehekülg Austraalia eestlaste ajalehest „Meie Kodu", kus kirjeldatakse fotodega soome eepose „Kalevala" pidulikku juubeliaktust Sydneys. Lühiteade Eesti laulupeost koos Gustav Ernesaksa fotoga. Kaks Ilona Laamani luuletust Aino Kaasineni tõlkes koos autori tutvustamisega.

Ajakirja number on ka peatoimetaja Boris Karppela 75. a. sünnipäeva number sellekohase kirjutisega. Huvitavad on mitmed „Kalevala" juubeliga seotud artiklid Soomest ja Rootsist.

Eestlasile on huvitav tuntud teadlase prof. Lauri Kettuse 100. sünniaasta tähistav ülevaade, kus teda iseloomustatakse **teaduse reisimehena.** Märgitakse, et ta eesti keele harrastus pärines Harjumaa tütarlapse Madleena (Leeni) Ploompuult, kellega ta oli 1905. a. Kuopios samas klassis õppimas. M. Ploompuu vend oli saatnud õe Soome kooli vältimaks venestamist. Huvi eesti keele vastu suurenes veelgi Helsingi ülikoolis, kus ta tutvus kolme eesti üliõpilasega Johannes Aaviku, Villem Grünthali ja Gustav Suitsuga. Neist J. Aavikust sai ta toakaaslane.

Esimest korda tuli ta Eesti 1908. a. Väike-Maarjasse, kus ta tutvus Jakob Liiviga; tema venda Juhanit kohtas ta kolm aastat hiljem Alatskivil. Reisid Eesti sagenesid, kuna ta oli oma väitekirja aineks valinud Kodavere murde. Keeleõpetajaks olid kohalikud kalurid ja üks üksik kingsepp, kelle viletsas ja kirpuderohkes majas uurija asus. Paremad keelekolded leidusid vaestemajades. Kasu oli olnud mõlemapoolne, kuna ka vanakesed olid saanud rõõmu ja vaheldust uurija külaskäikudest. L. Kettunen kaitses oma väitekirja 1912. a. Kodavere murde häälikute ajaloo üle.

Aastail 1919—1925 oli ta lääneme resoome keelte professor Tartus. Oma õpilase O. Looritsa mõjul hakkasid nad uurima liivi keelt sealsete asukate hulgas. Tema 720-leheküljeline liivi keele sõnaraamat ilmus 1938. Kattuse algatusel loodi Emakeele selts (1920). Eestist lahkumisel töötas ta Helsingis professorina 1938—1953. Helsingi eesti ja selle sugulaskeelte professorina. Oma uurijategevuse on ta avaldanud neljaköitelises memuaarteoses.

Ta on kirjutanud ka ilukirjanduslikke teoseid, romaani, näidendeid ja luulet, ka eestikeelset, millest valik ilmus 1960. a. pealkirjaga „Südame sillad".

Eva Niinivaara märgib oma artikli lõpul, et eriti harras ja lähedane eestlaste sõber oli ta kogu eluaja. Veel pensioniaastail hakkas ta uurima Eesti kohanimesid, jätkates esimese „Kalevala" tõlkija M. J. Eiseni (1857—1934) tööd, mis ilmus 400-leheküljelisena 1955.

Lauri Kettunen suri laeval, olles teel Soome Stokholmis toimunud kohtumiselt eesti kirjanikega.

MAARJAMAA KIRJASTUSEL

EESTI KEELE ETÜMOLOOGILINE TEATMIK

Alo Raun

Köites $18.— + saatekulu $1.—
Broshüüris hind $10.—
+ saatekulu 50¢

Saadaval Vaba Eestlase talituses

ILMUS

SAARLASTE ÜHING TORONTOS 1956—1986

Hind $5.— pluss saatekulu 50¢

„Tulehoidja" on õppevahend

Noorteajakiri tähistab 40. ilmumise aastat

Tänavu saab täis nelikümmend aastat sellest kui ajakiri „Tulehoidja" Rootsis ilmumist alustas. Kuigi ajakiri on läbi teinud viis erinevat ilmumise faasi, tegutseb ta jätkuvalt ja on mõnedes eesti peredes ainuke perioodiline eestikeelne kirjasõna, mis lugemislauale pääseb. Tänavu hakkas „Tulehoidjas" ilmuma väike pedagoogiline lisa lastevanematele ja noortejuhtidele — kuidas „TH-t" kasutada õppevahendina.

„Tulehoidja" keskel on kergesti eraldatav 4-leheküljeline lisa pealkirjaga „Vanemate ja juhtide TH", mida toimetab sama mees, kes ajakirja asutas 40 aasta est. Koldevana — see on üks Heino Jõe kirjanduslikke varjunimesid — on väsimatult propageerinud ja noortele õpetanud eesti keelt. Kuna paljud lastevanemad ja noortejuhid ei saa aru, milleks „TH" ilmub ja mis ajakirjaga teha võib, siis alustas ta nendele määratud kirjade sarja asja meenutamiseks ja selgitamiseks.

Neljal leheküljel, mis aasta jooksul kasvab küll 16-ks, ei ole võimalik palju tarkust ära tuua ja sellepärast on vanemate-lisa peamine siht olla äratajaks. Esimeses numbris meenutatakse „TH" 40 aastat, ajakirja sihti ja seda, et see jätkuvalt või isegi suuremal määral praegu oma sihti taotleb. Kuidas? — sellele püüab lisaleht vastust anda. Kodumaal on kahesugune suhtumine meie laste ümber-rahvustumisse. Rahvusmeelsed eestlased on sellest ahastuses, sest ümber-rahvustunud eestlastelt ei ole palju loota Eesti iseseisvuse taastamise huvides. Osa eestlasi parastab — miks te siis lahkusite kodumaalt? Praktilise näitena on lisas toodud uute sõnade vihiku või kartoteegi tegemine.

„TH" levineb automaatselt skautliku nooruse seas. Kui mõned vanemad, kelle lapsed ei ole skaudiliikumises, soovivad „TH-t" saada, siis tellimised tulevad suunata ajakirja Kanada talitusele: Helgi Rosen, R.R. 3, Stayner, Ont. L0M 1S0. Aasta neli numbrit maksavad $10.—. Ajakirja kaastöö suunata Kanada toimetajale: Ervin Aleve, 18 Magwood Court, Toronto, Ont. M6S 2M5. Pedagoogilises osas, mis puutub „TH" kasutamisse õppevahendina, kirjutada: Heino Jõe, 106 Magwood Court, Toronto, Ont. M6S 2M6, telefon 416-766-5107.

ILMUS:

Vera Poska-Grünthal

„ELU JÄTKUB VÕÕRSIL"

mälestuste raamat fotodega

Hind $15.— pluss saatekulu 50 ¢

Saadaval VABA EESTLASE talituses

HR Rooneem's BAKERY LTD.

484 Queen St. W.
Toronto, Ontario M5V 2B2
366-1205 366-3619

MEIE PAGARITOOTED SAADAVAL KA JÄRGMISTES ÄRIDES:

THE FINNISH PLACE, 5463 Yonge St. 222-7575
BROADWAY GOURMET, 2409 Yonge St. 489-7081
ZELMA's, 660 Eglinton Ave. E.

☆
HAMILTONIS:
THE LOCKE GOURMET, 182 Locke St. Hamilton, Tel. 529-9310

MÜÜGIL

Lydia Aruvalla noodiraamat

„TÄIENDUSKOOLIDE LAULUVARA NOOTIDEGA"

Hind $8.—

Saadaval koolíõhtutel T. Eesti Majas, postiteel: L. MARLEY, 9 Parravano Ct., Willowdale, Ont. M2R 3S8 ja VABA EESTLASE talituses.

Müügil VABA EESTLASE talituses:

REHVITUD PURJEDEGA II

Sündmusi ja jutustusi mereelust

Eesti Kaubalaevastiku Juhtkonna Koondise, Torontos väljaandel, 302 lk.

HIND $8.— pluss saatekulu Kanadasse $1.—, mujale $2.—

Prof. FELIX OINAS

„KALEVIPOEG KUTKES

ja muid esseid eesti rahvaluulest, mütoloogiast ja kirjandusest"

Saadaval VABA EESTLASE talituses
Hind $13.— + saatekulu $1.—

VABA EESTLASE TALITUSES müügil stereo heliplaat

INGEMAR KORJUS bass-bariton

CHARLES KIPPER — klaverisoade

Metsateel (A. Kapp), Ennemuiste (M. Saar), Üks suu (M. Saar), Muremaa (R. Päts), Laul sõnajala õiest (T. Vettik), Sind tervitame kuldapälke (A. Karindi) ja Rändaja õhtulaul (J. Tall) ja rahvalaule: K. Raidi seades — Laulu mõju, Kui ma hakkan laulemaie, Ära viies ja Kivikasukas, L. Virkhausi seades — Kus on kus on kurva kodu, V. Kappi seades — Linakatkuja ja J. Zeigeri seades — Kanneldajast vend.

Hind $9.50 pluss postikulu $1.—

MARIE NEUMANN'i

MÄLESTUSED — teine trükk

„SIBERI TEELT PÄÄSENUD"

Hind $10.— pluss saatekulu $2.—

Müügil „VABA EESTLASE" talituses

EKN peasekretär Priit Aruvald kõnelemas menukal kabareeõhtul laval asuva Peeter Kopvillemi orkestri ees. Foto: Linda Karuks

Haiti - maa mis sureb AIDS'i

Haiti on tõusnud maailma huvifookusse oma hiljutise valitseja kukutamisega ja maana, mis „surevat AIDS'isse". Kui kõik riigid arenevad edasi, siis Haiti on sattunud omapärasesse seisma jäänud olukorda, kus ainus kasvav element on rahvas.

1966. a. kirjutas kuulus inglise kirjanik Graham Greene erisuguse hirmutava romaani „Näitlejad". See on kirjutatud Haitist ja peaaegu igalt leheküljelt siseneb lugejaile tunne, et selle riigi üle on langenud mingi „hirmuäratav needus".

Midagi sellist muidugi ei võida tõendada, aga mitmed saarele minejad on otse aistnud needuse juuresolekut. Üks ajakirjanik annab edasi meeleolu: „Kui avan akna troopilisse öhe ja haistan uimastavaid lõhnu, täidab õhku koerte ulgumine. Just sel viisil uluvad koerad surma juuresolekul." Ta ei arva, et oleks kaotanud mõistuse, vaid sellepärast, et olukord Haitil on omasugune. Pole selle saare elanikud rohkem homoseksuaalid kui muud rahvad, aga selle peale vaatamata on see maa suremas AIDS'i tõttu.

RIKAS ASUMAA

Haiti on olnud kogu ajaloo jooksul orjade riik. Kolumbus leidis selle saare ja ristis Hispaniolaks aastal 1492. Samal reisil ta avastas ka Ameerika, aga see avastus polnud sugugi kasulik haitilastele.

Haitil asunud ARWAK-indiaanlased hävitati väljasuretamiseni poomise ja väsitava orjusega. Hispaanlaste järel ründasid saart prantslasist mereröövlid, kes hakkasid seda pidama ainult orjakasvandusena ja hoidsid saare oma valduses kui 1700-aastasajani.

Näib mõistmatu, aga Haiti oli siis maailma rikkamaid asumaid. See tootis suurel määral kohvi, kakaod ja puuvilla Aafrikast toodud neegrite abiga. Prantsuse revolutsiooni ajal, aastal 1789 oli saarel vaid 32000 prantslast, aga ligi 500.000 musta orja.

Napoleoni valitsuse ajal tegid orjad ülestõusu ja keiser muretses olukorra üle nii palju, et müüs Lousiana piirkonna iseseisvunud ameerika emigrantidele. Sel sammul olid väga olulised ajaloolised järeldused. Ameerika tuli Haitile lähemale, mis vähehaaval sai ka iseseisvuse Prantsusmaast ja oli maailma esimene iseseisev mustade riik.

Riigi poliitiline elu ongi selle järel olnud täielises kaoses. Aastail 1911 ja 1915 vahel mürgitati üks president, teine lasti õhku oma palees ja kolm pidid põgenema maalt. „Baby Doc" ei ole ainus oma liigist.

Aastal 1915 saatis USA Haitile oma merejalaväelased looma korda ja organiseeritust. Nad ehitasid sinna haiglaid ja koolimaju. Aga nad ei teinud midagi kohaliku rahva hügieeniolude parandamiseks. Ka misjonäre saadeti karjakaupa saarele, aga asjata. Veelgi sajad tuhanded usuvad vaid muistsesse voodoo-kultusse.

VANAD TULID

Endine president „Papa Doc" Duvalier kuulus ka voodoo-usuliste hulka. Siiski äärmiselt harva, kui ta ei julenud vastaseid vanglasse heita, ta kiskus neilt juukseid, mis kinnitati voodoo-nukule, mille üle „vaimulik" luges metsapeidus põrguliku needuse, mis tähendas, et vastase hing täitus hullusega.

Keegi ei tea kindlasti, millal AIDS tuli Haitile. Küsijale välisministeeriumist, paleest ja Punasest Ristist vastati samal viisil:

„AIDS'i ei ole Haitil rohkem kui kusagil mujal. Kes muud väidab, on süüdi laimamises, mis on karmilt karistatav kuritegu.".

Kuid midagi on asjaga siiski viltu.

Sõna „laimamine" öeldakse rõhutatult ja ähvardusega. Asju lähemalt uurivad ajakirjanikud, kelle hulgas oli üks rootslane, aeti maalt välja ja probleemi uurinud arstid on jõudnud valitsuse palee kõrval oleva kasarmu keldrisse.

Pealinna — Port-au-Prince — elanikud teavad hästi, mis keldreis juhtub. Seal pehmendatakse poliitilised vangid piinamisega enne kui nad viiakse kohtu ette. Vana Duvalieri ajal piinamine tähendas väljaheidete hõõrumist kinniseotud vangide näole.

Umbes miljon haitilast elavad riigi pealinnas, ülejäänud väikseis külades ja tagamaadel. Umbes 90 prots, elanikest elab „peost suhu", kannatab kuumust ja haigusi ega ole kunagi kuulnud pealinna piinakeldreist. Nad ei tea ka mis on AIDS.

Papa Duvalier tõusis võimule 1957 ja tõenäoliselt tema ajal AIDS on tulnud Haitile, kust see on levinud kõikjale üle maailma.

VEREMÜÜK

Seda maad ongi põhjust pidada taudi alguslätteks. Kardetud viirus ületas maad ja mered kaht teed kaudu; tuli Haitile päikest ja prostitutsiooni nautima tulnud turistide ja USA'le müüdud vere vahendusel. Vaesed haitilased on sõna tõsises mõttes imetud kuivaks.

Veel mõned aastad tagasi oli veri üks Haiti tähtsaim eksportartikkel ja vereandmine üks väheseist viisidest kuidas vaene haitilane võis teenida mõne peeso.

Polnud mitte haruldane näha kui sajad lahjunud mehed seisid sabas ameeriklastele vere andmiseks neile kuuluvate, selleks otstarbeks ehitatud keskuste ees. Veri saadeti lennukiga Floridasse, 45-minutilise reaktiivlennuki lennutee kaugusele, kust see müüdi edasi Ühendriikidesse ja ka mujale maailma.

Põhjamaadest on vähemalt Rootsi ostnud ameerika verd, mis originaalselt oli saadud Haitist.

Võimatu on siiski selgitada kui palju AIDS juhtumeid on saadud saastunud vere kasutamisest, aga see määr on liiga suur. Sellest tunnistab juba rangelt tihenenud verekaubanduse valve. Kohalikud ametivõimud ütlevad, et nakkuseohtu enam ei ole. Kahjustus on siis juba juhtunud.

DUVALIERID — AIDS'i VADERID

Haiti vereandmise keskused on keelatud piirkond ajakirjanikele. Kui ka katsutakse kohata mõnda keskuse arsti või õde, aetakse ajakirjanikud otsustavalt välja. Haiti teadeteagentuur CNS juhataja ütles: „Ärge küsige, see toob vaid pahandusi."

See aine tunnistati riigis tabuks ja keelatuks ameerika ajakirjanike avaldamisega.

Haiti elanikkonnast on mulatte 10 prots., vähemuse hulgas on kõik riigi peenemad perekonnad, keda „Papa Doc" haaras oma võimuhaardesse. Paljud pagesid maalt ja nii sai Duvalier riigi rikkaimaks perekonnaks.

Hirmuvalitsus jätkus nüüd maapakku jooksnud noore Duvalieri võimupositsioonile jõudes. „Baby Doc" oli tüse ja aeglase mõistusega noor mees, kes meeleldi riietus valgeisse vormiriietesse ja käis oma abikaasaga Pariisis oste tegemas.

(Järg lk. 12)

TES Keskkooli ja Güm… red kireva rea.

Muljeid maail…

Ootan põnevusega igasu… eesti skaudilaagreid, aga ma… laager on omaette erakorrali… mus. Eesti skautlikel noortel … maadest saadud kultuurne t… hi, kuid samal ajal ka oma … maa kultuurne tagapõhi. See … erineva kultuuri kombinatsio… igale noorele rikastavaks el… museks.

Minule algas maailma… kolm päeva enne *tegelikku* a… kuna olin USA skautide all-… juht ja meie esindusüksuse … Alar Sokki abi. Me pidime … varustuse viima paar päeva … laagrisse, et olla valmis USA … te ja gaide vastu võtma. Lä… viiekesi kolme autoga. Oli vä… re sõit, sest olime koos. Ja … ööbimisel lärmasime üksteise… tegime nalja. Peale 13-tunnis… leidsime viimaks laagri. K… juba kolm hommikul. Läksin… he magama, sest järgmisel … oli ees palju tegemist.

Meie USA juhtkond oli n… kui kunagi varem. USA … juhtkond ei usaldanud meid … ja meil seisis suur töö ees, et … mate juhtide usaldust võita. … gu igas maailmalaagris on … skautide all-laager võitnud ee… liku all-laagri vimpli ja seek… minu kord seda proovida om… piga saavutada, mis oli suu… anne. Oli suureks üllatuse… mitte ainult minu abijuhid, v… teised USA all-laagri juhi… mulle suureks abiks. Kõige s… abiline oli Alar Sokk ehkki n… ütlesid, et tema ei teinud ni… kui oleks võinud. Minu arvat… Alar nii hästi kui oli võimali… tamata sellele, et tal oli iga… vanem juht kogu aeg kall… pidi olema nagu kümnes ko… mal ajal ja seda on väga rask… kajärvel teha, sest vahemaad… kad. See oli probleem, mis k… oli laagris ja mis mulle su… meeldinud. Sellepärast arv… Alar Sokk'ile peab kiitust … ma.

Juhina maailmalaagris ma… seda tohutut tööd ja plaanit… mis oli tehtud Kanada juh… poolt, see oli lihtsalt uskuma… ütlesin oma skautidele iga k… tulin tagasi koosolekutelt, … ei tohiks võtta oma tegevu… gelt, vaid peaks seda nautim… kimine aga kuigi palju ei ai… nad olid lihtsalt laisad.

Mulle see meie noorte …

htul laval asuva Peeter
Foto: Linda Karuks

EMUUK

la maad ongi põhjust pidada
alguslätteks. Kardetud viirus
s maad ja mered kaht teed
u: tuli Haitile päikest ja pros-
iooni nautima tulnud turistide
SA'le müüdud vere vahendu-
Vaesed haitilased on sõna tõsi-
nõttes imetud kuivaks.
el mõned aastad tagasi oli ve-
s Haiti tähtsaim eksportartik-
a vereandmine, üks väheseist
lest kuidas vaene haitilane
teenida mõne peeso.
nud mitte haruldane näha kui
lahjunud mehed seisid sabas
riklastele vere andmiseks
kuuluvate, selleks otstarbeks
ud keskuste ees. Veri saade-
nukiga Floridasse, 45-minuti-
reaktiiviennuki lennutee kau-
e, kust see müüdi edasi
driikidesse ja ka mujale maa-

njamaadest on vähemalt Root-
nud ameerika verd, mis origi-
elt oli saadud Haitist.
matu on siiski selgitada kui
AIDS juhtumeid on saadud
unud vere kasutamisest, aga
näär on liiga suur. Sellest
stab juba rangelt tihenenud
aubanduse valve. Kohalikud
võimud ütlevad, et nakkuse-
enam ei ole. Kahjustus on
uba juhtunud.

ALIERID — AIDS'i
ERID

ti vereandmise keskused on
ud piirkond ajakirjanikele.
a katsutakse kohata mõnda
se arsti või õde, aetakse aja-
ikud otsustavalt välja. Haiti
eagentuur CNS juhataja üt-
Arge küsige, see toob vaid
dusi."
aine tunnistati riigis tabuks
latuks ameerika ajakirjanike
misega.
elanikkonnast on mulatte
ts., vähemuse hulgas on kõik
eenemad perekonnad keda
Doc" haaras oma võimu-
sse. Paljud pagesid maalt ja
Duvalier riigi rikkaimaks
nnaks.
uvalitsus jätkus nüüd maa-
jooksnud noore Duvalieri
positsioonile jõudes. „Baby
oli tüse ja aeglase mõistuse-
r mees, kes meeleldi riietus
se vormiriietesse ja käis
bikaasaga Pariisis oste tege-

(Järg lk: 12)

NOORTE VABA EESTLANE

TES Keskkooli ja Gümnaasiumi omaloomingu õhtul moodustasid rahvarõivastes noored kireva rea. Foto: Vaba Eestlane

Muljeid maailmalaagrist „Eesti Lipp"

Ootan põnevusega igasuviseid eesti skaudilaagreid, aga maailmalaager on omaette erakorraline elamus. Eesti skautlikel noortel on eri maadest saadud kultuurne tagapõhi, kuid samal ajal ka oma kodumaa kultuurne tagapõhi. See kahe erineva kultuuri kombinatsioon on igale noorele rikastavaks elukogemuseks.

Minule algas maailmalaager kolm päeva enne tegelikku avamist, kuna olin USA skautide all-laagri juht ja meie esindusüksuse juhi, Alar Sokki abi. Me pidime USA varustuse viima paar päeva varem laagrisse, et olla valmis USA skaute ja gaide vastu võtma. Läksime viiekesi kolme autoga. Oli väga tore sõit, sest olime koos. Ja õhtul ööbimisel lärmasime üksteisega ja tegime nalja. Peale 13-tunnist sõitu leidsime viimaks laagri. Kell oli juba kolm hommikul. Läksime kohe magama, sest järgmisel päeval oli ees palju tegemist.

Meie USA juhtkond oli noorem kui kunagi varem. USA vanem juhtkond ei usaldanud meid täiesti ja meil keisis suur töö ees, et vanemate juhtide usaldust võita. Peaaegu igas maailmalaagris on USA skautide all-laager võitnud eeskujuliku all-laagri vimpli ja seekord oli minu kord seda proovida oma grupiga saavutada, mis oli suur ülesanne. Oli suureks üllatuseks, et mitte ainult minu abijuhid, vaid ka teised USA all-laagri juhid olid mulle suureks abiks. Kõige suurem abiline oli Alar Sokk ehkki mitmed ütlesid, et tema ei teinud nii hästi kui oleks võinud. Minu arvates tegi Alar nii hästi kui oli võimalik, vaatamata sellele, et tal oli iga USA vanem juht kogu aeg kallal. Ta pidi olema nagu kümnes kohas samal ajal ja seda on väga raske Kotkajärvel teha, sest vahemaad on pikad. See oli probleem, mis ka mul oli laagris ja mis mulle sugugi ei meeldinud. Sellepärast arvan, et Alar Sokk'ile peab kiitust avaldama.

Juhina maailmalaagris ma nägin seda tohutut tööd ja plaanitsemist, mis oli tehtud Kanada juhtkonna poolt, see oli lihtsalt uskumata. Ma ütlesin oma skautidele iga kord kui tulin tagasi koosolekutelt, et teie ei tohiks võtta oma tegevust kergelt, vaid peaks seda nautima. Räägkimine aga kulgi palju ei aidanud, nad olid lihtsalt laisad.

Mulle see meie noorte laiskus üldse ei meeldi. Minu USA poiste laiskus ja huvipuudus maksis meile eeskujulikkuse vimpli! Hea näide on, et iga kord kui ma kutsusin neid rivisse, läks kümme või viisteist minutit enne kui olime valmis kuhugile minema. Teistes all-laagrites ma nägin seda laiskust samuti, aga kui öeldi, et midagi teha, siis vähemalt tehti seda ilma vastu räägkimata. Ma arvan, et noortel puudub laagris olemise idee üldse, nendele on see lihtsalt üks kokkutulek. Ma olen ka veel noor, aga kui ma olin noorem, siis skaudilaagris olemise idee anti mulle juhtide poolt ja ma sain sellest aru. Niipea kui laagrisse jõuan, on mul tunne ja teadmine, et oleme seal põhjendatult. Laager ja eriti maailmalaager on koht, kus uute ja endiste sõpradega koos olla ja hullata, aga hullamine ei ole mitte ainuke asi. Laagrid treenivad meid, et saada teadlikumaks, õppida tundma loodust ja et saada igati paremaks inimeseks, eriti aga eestlaseks. Skaut- ja gaidlaager pole ainult selleks, et avastada, kes on parem skaut või gaid.

Järgmises laagris, enne kui midagi ette võtan, istun poistega maha ja ilma naljatamata räägin neile laagri ideest. Minu arvates kõik teised vanemad juhid arvavad, et noored kõik juba teavad seda, aga poisid küll ei näita, et nad saaksid aru laagri tegelikust põhjusest või sellest, kuidas seal elada ja käituda.

Laagris oli igal päeval oma nimi ja need olid: Maapäev, Lipupäev, Noortepäev, Hariduspäev, Kultuuripäev, Postimehepäev, Laulupäev ja Estopäev. Nendest kõige tähtsam muidugi oli Lipupäev. Eesti lipp sai sel aastal 100 aastat vanaks ja sellepärast oli maailmalaagri nimi „Eesti Lipp". Lipupäeval me mängisime väga palju huvitavaid eesti mänge ja õppisime eesti ajalugu, kontsentreerisime aga sellele, kuidas Eesti lipp oli tekkinud ja ma õppisin sel päeval palju, sest varem ma ei ole nii põhjalikult Eesti lipu ajalugu uurinud.

Kõige toredam päev oli Laulupäev. Peaaegu terve päeva kestis suur pidu ja tegevus. Kogu päeva olime sõpradega koos ja õppisime Eestist, tegime nalja ja laulsime. Pidi ju olema nagu laulupidu ja niisuguseks ta kujuneski. Laulsime väga toredaid laule, mis nagu ühendas meie Eesti tundeid. Ehkki vihma sadas kõvasti laulupeo ajal, oli siiski tore olla nii lauljatel kui ka pealtvaatajatel. See päev maailmalaagrist jääb mulle igavesti meelde. Teised päevad laagris olid rohkem skautlikud ja omamoodi toredad.

Minule on väga tähtis laagris olla koos oma sõpradega ja leida uusi sõpru. Ainult maailmalaagris saab näha sõpru, kes on tekkinud teistes maailmalaagrites või Esto'del ja kes elavad tuhandeid miile USA'st, nagu Rootsis, Austraalias ja Saksamaal. Maailmalaagris on kõige parem võimalus luua uusi sõprussidemeid mitte ainult kaugetelt maadelt tulnutega, vaid maailmalaagrid toovad välja palju rohkem eestlasi ka Kanadast ja USA-st, kui lihtsad suvelaagrid. Kuna olen nüüd natuke vanem, meeldib mulle ka vanematega rääkida ja sõprussidemeid luua. Need vanemad, kes elasid Eestis, on palju läbi elanud. Seda tarkust meeldib mul kuulda, samuti nende juttu Eestist ja mida nad tegid noorelt. See on mulle väga huvitav. Selles maailmalaagris ma sõlmisin rohkem sõprussidemeid kui kunagi varem ja paljud nendest sidemetest olid vanemate inimestega.

Mulle annab eesti skautlaagris, eriti maailmalaagris olemine tunde, et ma kuulun kokku teiste eestlastega, nii noorte kui ka vanematega. Näitame maailmale, et me ikka Eesti eest võitleme ja meie kodumaa ülevõtmine N. Liidu poolt ei saa meid lahutada. Eestlased on tugevad ja momendi olukord ei lase meid lihtsalt unustada meie maad, keelt ja pärivust. Kõik, mida laagris õpime eestlusest rääkides eesti keelt, hoiab meid, eesti noori, koos ka väljaspool laagrit ja loodetavasti vanemas eas.

Kõik laagrid aga lõpevad — ja ka see viimati lõppes! Minu skaudid ei võitnud eeskujulikku vimplit, aga need, kes meid lõid, teenisid selle täielikult ära. Jäin laagrisse nii kauaks kui võimalik ja olin peaaegu üks viimastest lahkujatest. Ma lihtsalt ei tahtnud sellest toredast elamusest eemalduda, kuid lõpuks siiski pidin. Kaasa sain palju mälestusi ja uusi sõpru. Ja siis tuli mul meelde, et Esto ootab meid. Ma hüppasin autosse ja algas sõit Torontosse.

Tarmo Pallop

★

Noorte kirjandite võistlusel III auhinnaga vääristatud töö.

Iga töö on õpetlik

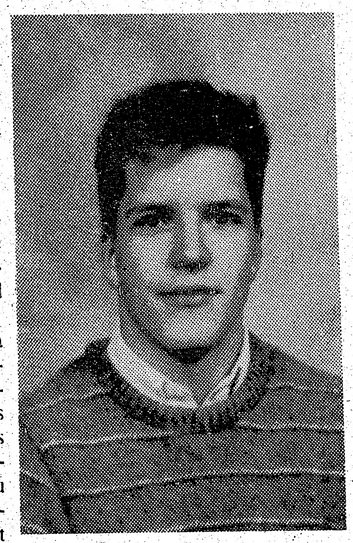

EERIK VALTER

lõpetas äsja Toronto Eesti Täiendusgümnaasiumi, õpib Sir John A. Macdonald Collegiate Institute 12 klassis. Skaudina kuulub Lembitu Malevasse. Eerik töötab laupäeviti ja kaks õhtut nädalas ühes Toronto spordiäris ja jutustab oma kogemustest „ärimehena".

Kell seitse hommikul lõpetas särisev äratuskell mu magusa une. Väsinult taipasin, et oli laupäev ja mind ootas pikk tööpäev. Kella kaheksa ringis olingi jala teel tööle. „Sporting Life" äri, kus ma töötan, asub Yonge Streetil Eglintoni ja Lawrence vahel. Kui sinna sain, olid ostjad juba sabas ootamas. Ohkasin väsinult — see oli tüüpiline laupäev! Läksin koos teiste müüjatega ärisse väljamüükide uudiseid kuulama. Lõpuks tehti pood lahti.

Esimeseks tuli mu juurde tähtsa välimusega ärimees. Ta seletas mulle, kuidas ta igal hommikul jookseb mitu miili ja et ta on nii heas vormis kui vähegi võimalik. Kuidas king tuleb valida inimese jala ehituse järgi ning kuidas ja kui palju ta jookseb. Seekord leidsin, et sellele mehele oleks üks odavatest kingadest kõige parem. Tema aga arvas, et mis kallim — see parem, ega võtnud minu arvamust üldse kuulda.

Teine kunde oli tüse naine. Ta oli just vastand esimesele. Ta arvas, et king on king ja et kallimad kingad on lihtsalt tehtud inimestelt raha välja pigistamiseks. Talle ei lugenud, mis mina ütlesin. Kahe nädala pärast tuli ta tagasi ja kaebas mulle, kuidas ma olin talle müünud valed kingad ning kuidas ta jalad on nüüd nii õrnad, et vaevalt saab kõndida. Järgmine kord ta vist kuulab müüja nõu!

Ostjaid tuli kogu päeva läbi. Päev hakkas lõppema ja ma tundsin rõõmu, et jälle üks huvitav päev Toronto suurimas spordiäris oli seljataga.

Kuigi töö on pingutav ja väsitav, ma ei taha jätta halba muljet oma töökohast. Ma olen seal palju õppinud suuskadest, jooksukingadest, suusasaabastest, tennisereketitest ja muust. Sellele lisaks on huvitav kohata eri sorti inimesi ja õppida kuidas nendega ümber käia. Ka on tähtis õppida, kuidas inimesi mõjutada ja kuidas neile asju müüa. Ma olen tihti näinud tuttavaid nägusid nende tuhandete seas, kes sealt iga päev läbi käivad.

Üldiselt pean ütlema, et see töökoht on mulle õpetanud palju ja on aidanud mul arendada oma teadmisi ja oskusi.

Eerik Valter

Kathryn ja Ricky Hiir esinemas emadepäeva aktusel soolonumbritega ja duetiga. Foto: Vaba Eestlane

NALJA

Õpetaja: „Lapsed, tooge igaüks mõni näide suitsetamise kahjulikkusest."

„Suitsetamine määrib toa tapeeti."

Üks karp paberosse tapab hobuse."

„Isa põletas sigaretiga kushetile augu sisse."

„Minu papa ei suitseta üldse ja mul tuleb osta suitse oma taskuraha eest."

★

„Lapsed, kes oskab tuua näite üllatavast kokkusattumusest?"

„Minu isal ja emal olid pulmad ühel ja samal ajal."

EELK Göteborgi ja Lääne-Rootsi kogudus: nõukogu ja juhatus. Istuvad vasakult Valter Murelik, Paul Kosk, Laine Andersson, Vello Piirsalu (esimees), Salme Randsalu, Evald Lilleste, Albert Uukareda; seisavad vasakult Voldemar Nurmela, Heino Riomar, Mart Nõmm, Richard Kallas, Asta Oksman, Valentin Gutfeldt, Hillar Karu, Elmire Kägi, Gerhard Peet, Erich Kesküll, Johannes Äärlaht ja Arnold Oja. Pildilt puuduvad õpetaja Jaak P. Reesalu ja neli nõukogu liiget. Foto: O. Kopler

Kanada post hävitab iseennast

Neljapäeval, 29. mai hommikul astub kirjakandja minu maja postkasti juurde ja poetab sinna Vaba Eestlase numbri, mis kannab kuupäeva — 21. mail. „Kuidas see nii kaua on teel olnud? küsitlen kirjakandjat. „Ma ei tea, millal see on posti pandud," vastab kirjakandja, sest tõepoolest — teise klassi posti ei tembeldata. Sellele numbrile on aga millegipärast jäetud nurgale märkimata postitamise aeg, mis vahepeal oli iga numbri nurgal. „Mina tean," aitasin ma kirjakandjat — „see ajaleht pandi posti teisipäeval, 20. mail." Kirjakandja kehitab õlgu ja teatab, et nad kannavad laiali kõik posti, mis nende asutusse tuleb.

Meie kirjakandjad sageli vahelduvad. See poiss, kes iga päev käib, puudub esmaspäeviti (sinine?) ja teda asendab noor kena tüdruk, kelle jutust võib oletada „etnilist" päritolu. Tal on piinlik Kanada postiteeninduse pärast ja ütleb, et post kohtleb toorelt kõiki etnilisi ajalehti. Ainus korralikult postiga saabuv leht olevat „Financial Post". Ja siis muidugi see reklaampraht, millest igas majas 95% lendab avamatult prügitünni. „Posti „ülemisest otsast" kirjakandjani on pikk tee," ütleb tüdruk. „Meie võime vastu võtta ainult inimeste meelepaha halva postikorralduse eest, kuid ei saa midagi parandada. Kõik inimesed vihkavad postiteenistujaid."

Kanada postikorralduse (kas mitte postikorratuse?) olukorra põhjuseks on konflikt bürokraatse ja võimetu valitsuse ning hästi ülesässitatud ning desperaatselt juhitud ametiühingu vahel. Sihiks näib olevat, et postiteenistujad käivad tööl ainult palgapäevadel. Alles hiljuti oli kõne all posti laialikandmine kaks korda nädalas. Samal ajal ei ole võimalik organiseerida eraposti, mis paremini töötaks, ega isegi mitte oma posti äratoomist postkontorist, kui sul pole selleks eraldi makstud postkasti. Näib, nagu tahaksid postiteenistujad iga hinna eest hävitada Kanada postiametit — mõtlemata, et sellega nad likvideerivad ka endi teenistuskohad.

Pensionärid, kes soovivad Kanada postiteenistujaid „aidata" selles postiameti hävitamise protsessis, peaksid oma pensionid laskma saata oma panga-arvele. Seda on lihtne korraldada — tarvitseb vaid anda telefoniline korraldus oma piirkonna Healt & Welfare osakonnale (sinised lehed telefonikataloogis „Government of Canada" all), teatades oma sotsiaal-kindlustuse numbri, nime, aadressi, panga nime, branchi, arve numbri ja panga postiaadressi.

Vaba Eestlane ei ole ainus halva postikorralduse ohver. Selle all kannatavad kõik ajalehed, mida levitatakse posti kaudu. Kõige rumalam „kättemaks" Kanada postile on praegu ajalehe tellimisest loobumine. Me siiski loodame, et post kord jõuab 20. sajandisse, kus ta oli kümmekond aastat tagasi. Ajaleht omalt poolt teeb kõik võimaliku, et tellijaid paremini teenindada.

HJ

Tartu raekoda 200 a.

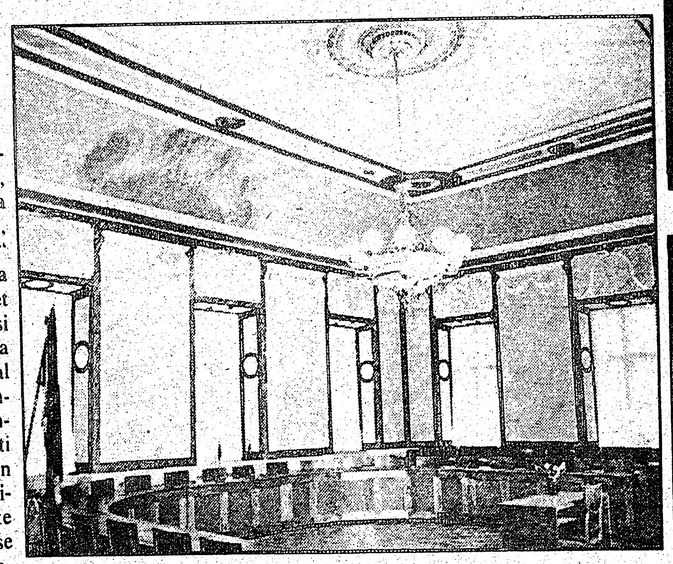

Tänavu sügisel tähistatakse Tartus raekoja 200. aastapäeva.

Tartus domineerinud klassitsismi üks ilusamaid ehitisi on kindlasti Tartu raekoda, mille arhitektiks oli J.H.W. Walter, kuid ühtlasi ka Johann Wilhelm Karuse (1757-1828) poolt ehitatud ülikooli peahoone ja loomaarstiteaduskonna hoone.

Tartus, Kaubahoovi kõrval paikneva raekoja projekt valmis a. 1781, nurgakivi pandi hoonele 2. juunil 1782 ja pidulik avamine leidis aset 9. oktoobril 1786.

Pildil Tartu raekoja raesaal, mida restaureeriti a. 1980. Pearestaraatoriks oli Ülle Einasto, teisitimõtleja, kes avaldas allkirju paljudele vabadusapellidele ja seetõttu vallandati oma töökohalt. (EPL/TJ).

Tunneme kaasa INGVAR KATTEMAALE tema isa

ERIK KATTEMAA

surma puhul!

AINO ja ARVO TALISTE
ALMA ja HILLAR TALISTE
LUULE ja LEMBIT EILAU
ERNA ja HARRY LOORITS perekonnaga

Mälestame kurbuses kauaaegset head perekonnasõpra

ELLEN TORRI't

NESTOR ja ELLA lastega
ENDEL ja MEIDA lastega

Avaldame südamlikku tänu kõigile, kes minu armsa abikaasa ja isa

ENDEL KNUUT'i

viimsele teekonnale saatsid, ta puusärki lilledega ehtisid ja mind leinas tröösti sid.

Südamlik tänu praost A. Taulile ja organist dr. R. Toile.

Leinav LESK ja TUTAR

Armast onunaist ja koduküla naabrit

AMALIE SADUL'at

mälestavad

VALDEN ja JUTA SADUL
MILLA ja LEO VÄLJAS
HELVE ja EDMUND SILMA
TIIU ONU
SILJA ja RUBEN ÕUNAPUU
AIVI ja JAAN RUUT

AINUKE EESTI LILLEÄRI

AARDVARK

1065 STEELES AVE. W.
NORTH YORK, ONT.
M2R 2S9

736-1170
Kodus 223-0201

AARDVARK FLORIST LTD

Omanik LINDA SEPP
Avatud 7 päeva nädalas. Lillede koju viimine.

Kallist sõbratari

ESTER VEER'i

leinab sügavas kurbuses

MARIA ROOMEL abikaasaga USA-s

Mälestused Sinust on unustamatud.
Puhka rahus, Jeesus saadab Sind!

ARMAST PEREKONNASÕPR

Loodi vabadusvõitlejate perekondade toetuskapital

Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskus otsustas luua Helgo Kippari nimelise Eesti Vabadusvõitlejate Perekondade Toetuskapitali.

EV Perekondade Toetuskapitali põhisummaks määrati 13. mail 1986 Helgo Kippari mälestuseks lillede asemel Abistamiskeskuse arvele teostatud 46-t sissemaksu kokku 10.000 rootsi krooni suuruses summas. Abistamiskeskus avaldab südamlikku tänu enam kui viiekümnele eestlasele, rootslasele, lätlasele, soomlasele ja poolakale kes Helgo Kippari nimelise mälestuskapitali algsumma annetasid.

Abistamiskeskus kutsub kaasmaalasi ülesse teostama täiendavaid annetusi Helgo Kippari nimelise Eesti Vabadusvõitlejate Perekondade Toetuskapitali arvele. Annetusteks kasutada Abistamiskeskuse Rootsi postzhiirot nr 500104-(Hjälpcentralen för politiska fångar i Estland). Või saata EVV Abistamiskeskuse nimele väljakirjutatud tshekid aadressil: EVVA Box 34018, S-100 26 *Stockholm* Sweden. Sissemaksudokumendile märkida EV Perekondade Toetuskapital.

Iga annetus poliitvangide ja tagakiusatud vabadusvõitlejate perekondadele on toetus Eesti vabadusvõitlusele!

Leinateateid

Austraalias Sydneys suri 16. märtsil Leida Nurk, sündinud 25. detsembril 1901 Talli vallas.

Austraalias suri 21. märtsil Oscar Waabel, sündinud 25. märtsil 1895 Helmes.

Stokholmis suri 16. märtsil Alfred Karjus, sündinud 5. aprillil 1913 Kursis.

Rootsis suri 18. märtsil Rein Raag, sündinud 22. veebruaril 1911.

Stokholmis suri 22. märtsil Aga Kaljo Kristel, sündinud 4. juunil 1928 Tallinnas.

Austraalias Melbourne'is suri 20. märtsil Viktor Torpan, sündinud 2. juulil 1909 Alutagusel.

Austraalias Thilmere'is suri 29. märtsil Elo Pikat, sündinud 23. mail 1916 Tartus.

USA-s Woodstockis suri 7. märtsil Eve Ainsalu, sündinud 30. oktoobril 1894 Võrumaal.

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-päranduse ja mälestusfondid on tulumaksu vabad. Suunake oma annetuse noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitung saamiseks. — Eesti Maja, 95 Broadview Ave., Toronto, On. M4K 2R6

ARMAST PEREKONNASÕPRA

RICHARD ILVES't

mälestavad

ALVIINE KALDMA
ARTUR MAASIK

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
KUNSTKÄSITÖID KINKIDEKS: EHTED, MEREVAIK, NAHKTÖÖD, PUUNIKERDUSED, KERAAMIKA.
Rääkitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Loodi vabadusvõitlejate perekondade toetuskapital

Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskus otsustas luua Helgo Kippari nimelise Eesti Vabadusvõitlejate Perekondade Toetuskapitali.

EV Perekondade Toetuskapitali põhisummaks määrati 13. maini 1986 Helgo Kippari mälestuseks lillede asemel Abistamiskeskuse arvele teostatud 46-t sissemaksu kokku 10.000 rootsi krooni suuruses summas. Abistamiskeskus avaldab südamlikku tänu enam kui viiekümnele eestlasele, rootslasele, lätlasele, soomlasele ja poolakale, kes Helgo Kippari nimelise mälestuskapitali algsumma annetasid.

Abistamiskeskus kutsub kaasmaalasi ülesse teostama täiendavaid annetusi Helgo Kippari nimelise Eesti Vabadusvõitlejate Perekondade Toetuskapitali arvele. Annetusteks kasutada Abistamiskeskuse Rootsi postzhiirot nr 500104-5 (Hjälpcentralen för politiska fångar i Estland). Või saata EVV Abistamiskeskuse nimele väljakirjutatud tshekid aadressil: EVVA, Box 34018, S-100 26 Stockholm, Sweden. Sissemaksudokumendile märkida EV Perekondade Toetuskapital.

Iga annetus poliitvangide ja tagakiusatud vabadusvõitlejate perekondadele on toetus Eesti vabadusvõitlusele!

Keyser/Mason/Ball
Coleman & Lewis

Barristers & Solicitors
Patent & Trade Mark Agents

are pleased to announce that
Silja S. Seppi, B.A., M.Ed. LL.B.
has been admitted
to Partnership

Suite 701
201 City Centre Drive
Mississauga, Ontario
L5B 2T4
Telephone (416) 276-9111
Telex 06-960495

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

Tänuavaldus

Avaldame südamlikku tänu Helgo Kippari matusetalitusest osavõtjaile ning leinakuulutuste, lillede ja kaastundeavaldustega tema mälestust austajaile. Täname peapiiskop Konrad Veemi pühaliku matusetalituse ning Helvi Klementit ja Harri Kiiski sooloettekannetega matusetalituse kaunistamise eest. Tänu Eesti Naisüliõpilaste Seltsi koondistele mälestuskuulutuste ning ENÜS-i Rootsi Koondisele auvalve ja järelhüüde eest. Tänu korp! Frat. Esticale kaastundeavalduse eest. Tänu Karin Saarsenile südamliku mälestuskirjutise eest.

Eriline tänu enam kui viiekümnele sugulasele, sõbrale ning ülikooli- ja töökaaslasele, kes lillede asemel kadunu mälestust austasid Abistamiskeskusele teostatud rahaliste annetustega. Kümnele tuhandele Rootsi kroonile ulatuvast summast on loodud Helgo Kippari nimeline Eesti Vabadusvõitlejate Perekondade Toetuskapital. Palume mõelda toetuskapitalile täiendavate annetustega Abistamiskeskuse postzhiiro arvele nr. 500104-5 või vastavate, EVVA nimele väljakirjutatud tshekkide saatmisega aadressil: EVV Abistamiskeskus, Box 34018, S-100 26 Stockholm, Sweden.

Leinajad abikaasa, lapsed ja lastelapsed

Leinateateid

Austraalias Sydneys suri 16. märtsil Leida Nurk, sündinud 25. detsembril 1901 Talli vallas.

Austraalias suri 21. märtsil Oscar Waabel, sündinud 25. märtsil 1895 Helmes.

Stokholmis suri 16. märtsil Alfred Karjus, sündinud 5. aprillil 1913 Kursis.

Rootsis suri 18. märtsil Rein Raag, sündinud 22. veebruaril 1911.

Stokholmis suri 22. märtsil Ago Kaljo Kristel, sündinud 4. juunil 1928 Tallinnas.

Austraalias Melbourne'is suri 20. märtsil Viktor Torpan, sündinud 2. juulil 1909 Alutagusel.

Austraalias Thilmere'is suri 29. märtsil Elo Pikat, sündinud 23. mail 1916 Tartus.

USA-s Woodstockis suri 7. märtsil Eve Ainsalu, sündinud 30. oktoobril 1894 Võrumaal.

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

ADVOKAADID

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 782-0485 või 447-2017

Tõnu Toome, B.A.Sc., LL.B.
TOOME & PEASE
Advokaadid-notarid
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road, Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 785-5550
kodus 762-2367

TOOMAS ÕUNAPUU
B.A., B.P.E., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
129 John Street,
Toronto, Ont. M5V 2E2
Telefon 597-1714

ENN ALLAN KUUSKNE
B.M., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
1 First Canadian Place, Ste. 3450
Tel. kontoris 363-0073
kodus 537-0996
IGAL ALAL

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAR
C. A.
Chartered Accountant
181 University Ave., Ste. 1202
Toronto, Ont. M5H 3M7
Tel. 864-0099

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
INSURANCE BROKERS
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

TAIMI PROOSi kuuletuskogu
ELUKIIGEL
Suudaval VABA EESTLASE tellituses
HIND $10.— + saatekulu 50 ¢

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$57.—	$77.—
Poolaastas	$32.—	$42.—
Veerandaastas	$17.—	$22.—

TELLIMINE I KLASSI POSTIGA (kiripostiga):

KANADAS:

aastas	$62.—	pluss saatekulu $45.—,	kokku $107.—
poolaastas	$34.—	pluss saatekulu $23.—,	kokku $57.—
veerandaastas	$18.—	pluss saatekulu $11.50,	kokku $29.50

USA-s:

aastas	$62.—	pluss saatekulu $49.—,	kokku $111.—
poolaastas	$34.—	pluss saatekulu $25.—,	kokku $59.—
veerandaastas	$18.—	pluss saatekulu $13.—,	kokku $31.—

VÄLJASPOOL KANADAT LENNUPOSTIGA:
Aastas $136.—, poolaastas $72.— ja veerandaastas $38.—

Aadressi muudatus $1.—. Üksiknumbri hind 70 senti

Pangatshekk või rahakaart kirjutada
FREE ESTONIAN PUBLISHERS nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavaline / kiripostiga alates ..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

.....

.....

.....

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — kolmapäeval ja reedel

Reedel, 6. juunil 1986 — Friday, June 6, 1986

Kaisat ähvardab . . .

(Algus lk. 1)

N. Liidul pole mdagi võita kui kolmeaastasel lapsel keelatakse ühinemine oma vanematega, kuid seda rohkem kaotada.

Siin on tegemist perekonnatragöödiaga, mis rohkem kui paljud teised tekitavad tugevaid tundeid ja loovad N. Liidu suhtes negatiivset opiniooni.

Naastes Moskvast manitses Rootsi peaminister kannatlikkusele. „Perekondade taasühendamine võtab alati palju aega," ütles ta. Kui aga kanalid aeglaselt voolavas nõukogude bürokraatias pole täielikult kinni ummistunud, võib jätkuda ühestainsast sõnast Kremli sisemistest ruumidest, et Kaisa ilma mingi viivituseta saaks sõita oma ema ja isa juurde. Rootsi ootab seda päästvat sõna.

Kolm lustakat muusikanti võrulaste hiljutisel koosviibimisel. Pildil vasakult August Tuvikene, Enn Merivee ja August Alaver. Foto: Vaba Eestlane

Looduskaitsest Haapsalu kandis

Haapsalu rajoonis juhtuvat nii, et ikka ja jälle kipuvad kalamehed õngitsema valel ajal, vales kohas ja lubatust rohkemate püügivahenditega. Kevadel mai alguses, kui inimestel mitu puhkepäeva lähestikku, koeb Kasari jões särg. Selleks ajaks sõidab sinna kanti kokku sadu õngitsejaid üle Eestimaa, kes trügivad aina sellele poole kilomeetri pikkusele jõelõigule sillast koorejaamani, kus vesi kõige soojem ja näkkamine vilgas. Kui jõest välja tullakse, kuhu õngitsejad minna küll ei tohi, on kummisaapad paksult kalamarjaga koos. Mullu oli see jõelõik olnud püüdmiseks suletud, tänavu võeti keeld maha ja hoiatati kalamehi, et kui nad korralikult ei püüa, keelatakse tuleval aastal jälle püük kogunisti ära. Selletõttu oli iga kalastaja oma naabrit erilise hoolega jälginud.

Selle jõejupi kohta, kus hea saak, on kalanõudjaid liiga palju ja ainult trahvidega kõiki tagasi hoida ei saavat. Olukorrale pidavat mõistliku lahenduse andma Eesti NSV Kalastajate Seltsi Haapsalu Klubi. Haapsalu rajooni kalakaitsel oli 20 aastat tagasi paarkümmend inspektorit, nüüd on neid üle saja, kes kontrollivad, et kui mõni inimene tahab looduselt võtta rohkem kui tal õigus, siis astutakse vahele, sest „kui vanasti mõisa ajal läks talumees mõisa jahimaale sellepärast, et tühi kõht sundis, mis sunnib seda tegema meie aja salakütte ja röövpüüdjaid?" küsib ajakirjanik I.-P. Padernik. Meie ajal ju kellegil pole vajadust oma söögi lauarikastamiseks, eriti värske kalaga, mis ärides on nagunii defitsiitkaubaks.

Veekogude eest hoolitsemine jätvat sageli soovida. Alates 17. jaan. vedas üks Põide sovhoosi autojuht Haapsalust Saaremaale ammoniaakvett. Mehele ohutuseeskirju ei tutvustatud, öeldi vaid, et sina vead, aga millega, seda ei öeldud. Ta leidis 5-tonnised vedelkütusetsisternid, mida seni oli kasutatud majandi naftabaasis. Et nende kraanid ei pidanud, tagus mees neile punnid ette. Keegi sellele tähelepanu ei andnud, vaid lasti autojuhil rahumeeli pendeldada Haapsalu ja Põide vahel. 28. veebruari reisil Virtsu poole voolas 375 liitrit ammoniaaki üle autokasti enne, kui mees pärast neljandat meeleheitlikku katset suutis punni kraanide ette lüüa -- kallist kraami ei tohtinud niisama maha lasta voolata.

Autojuht ei teadnud õieti, missuguse hullu mürgiga tegemist ja millised võivad olla tagajärjed, kaasaarvatud pimedaks jäämine. Kui mees poleks prunti suutnud tagasi lüüa, sattunuks aine teeäärsesse kraavi, sealt edasi jõkke ja Rame lahte, mida selle järel võinuks nimetada Surnumereks. Põide sovhoos pidi maksma lohakuse eest 23000 rubla trahvi. Oli talv, veetase jões madal, kalad ammu sügaval ning vähki jões ei olnud. Küll oli mürk teinud puhta töö konnadest, putukaist ja muudest organismidest.

Igal kevadel põleb Paralepa rannas roog, misajal roostikus on juba lindudel pesad valmis ja kaugel see metski rannast on.

Haapsalus Koidula tänaval kasvas pärn, mis on kasvanud väga kaua, kes seda enam mäletabki. Kõik on seda hoidnud, aga siis leidis puu kõrval oleva maja omanik, et tema maja pilpakatusele langevad pärnalehed võivad katuse ära mädandada. Ja võttiski inimene kirve kätte ning käis korra ümber tüve ära, et puu aasta-paari pärast ära kuivaks. Tal tuli 330 rubla puu vigastamise eest trahvi maksta.

Uue joomarlusevastase seaduse tõttu on Haapsalu mail puhtamaks muutunud. Paralepa rannast kadusid kiirutud õlleputkad jalamaid. Ilusat kadakast randa jätkub nüüd Rohukülani välja. Doorikul on korralik kokkutulekute koht välja ehitatud. Kui enne rikkusid nii mõnegi ürituse põõsa all ukerdavad õllejoojad, siis nüüd ei sega linnulaulu ja merekohinat miski.

Hädas ollakse veel Haapsalu Jaama tänava poega. Seal on viin müügil. Raudteejaama, Paralepa parkmetsa ja laste rännani on sealt vaid mõni samm. On mõeldud viinamüük viia üle kesklinna. Lossipark on jälle seal lähedal, aga seeeest viiks tee miilitsajaoskonna akende alt mööda.

Suurt kasvatustööd tehakse praegu rajooni jahimeeste hulgas. Kellel on tegemist olnud administratiivkomisjoniga, sellele enam jahipüssi ei usaldata.

Talvel oli Rohuküla ümbrus nädalavahetustel jääaluse püügi harrastajatest must. Tuldi suurte „Ikarus"-bussidega ja ümbruskonna viinapoodides tõusis läbimüük laineharjale. Viin ja loodus ei olevat kokku passinud, aga sobitajaid oli siiski leidunud. Nüüd ootavad looduskaitseinspektorid huviga, kuidas uus seadlus on inimestesse selleks ajaks kinnistunud.

KODUMAA UUDISED

Küüditamise 45. aastapäeva tähistamine

Järgmiste nädalate jooksul toimuvad küüditamise 45. aastapäeva puhul mitmetes Kanada keskustes vastavad aktsioonid. Torontos toimub mälestus-jumalateenistus reedel, 13. juunil St. Paul'i kirikus, 227 Bloor St. E., algusega kell 7.30 õ. Jumalateenistusele järgneb küünlavalge demonstratsioon kiriku ees.

Ottawas toimub mälestus-jumalateneistus kolmapäeval, 11. juunil Sussex tänava katedraalis, algusega kell 7.30 õ.

Montrealis toimub Balti Liit Kanadas Montreali osakonna korraldusel pressikonverents reedel, 13. juunil. Teisipäeval, 17. juunil toimub pärgade panek sõdades langenute mälestussambale Dominion Square'is, algusega kell 7.00 õ. Külaliskõnelejaks on parlamendiliige Gilbert Chartrand. Pärast pärgade panemist toimub mälestus-jumalateenistus üle tänava asuvas Mary Queen of the World katedraalis.

Vancouveris toimub pühapäeval, 15. juunil eesti kirikus mälestus-jumalateenistus. Laulab Vancouveri Eesti Segakoor. Kavatsetud on ka noorte demonstratsioon laupäeval, 14. juunil.

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas

Hollandi Eesti Selts lahkus Ülemaailmsest Eesti Kesknõukogust

Palume kõigil eesti organisatsioonidel ja üksikisikutel teatavaks võtta, et Eesti Selts Hollandis palus end juhatuse otsusega kirjalikult 1. märtsil 1986 Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu nimekirjast kustutada. Põhjuseks on juhatuse valimiste ebareeglipärasus arvuliselt väga väikese rahvusgrupi laialipillatuse tõttu.

E. Roode

Rootsi kohus vabastas Palme mõrvas kahtlustatu

STOKHOLM — Rootsi politsei on langenud tõsise kriitika alla, kui rootsi prokurör formaalselt vabastas mehe, kes oli mõned nädalad olnud kahtluse all 28. veebruaril peaminister Olof Palme mõrvajana. Uurimisel polevat suudetud kindlaks teha, et mehel oleks midagi olnud tegemist mõrvaga. 33-aastane parempoolne, kes teravalt oponeeris Palmele ja tema sotsialikule valitsusele arreteeriti 12. märtsil.

Kohus alkoholi üle

Põlva Karskusühing korraldas Põlvas rajooniulatusega ürituse „Kohus alkoholi üle", kus kõne all oli tulivee kahjulikkus, laua katmine ilma viinata jms.

Põlva restoranis korraldatud ürituse käigus räägiti mahladest, nende väärtusest ja jookidest, mida neist saab valmistada. Korraldajad olid Põlva Tarbijate Kooperatiiv ja selles karskusühingu algorganisatsioon.

Alkoholi tarvitamisest, selle kahjulikkusest, vanade traditsioonide murdmisest rääkis kooperatiivi juhatuse esimees Adolf Lutsar. Kohaliku keskkooli toitlustusklassi õpilased olid restorani tootmisala juhataja Saima Rüütli juhendamisel valmistanud mahlakokteile, jooke ja booli (külm jook lahjendatud veinist). Neid maitsti. Kel oli soovi võis üles märkida ka retseptid.

Haiti — maa mis sureb . . .

(Algus lk. 8)

Kui ta oli veel Haiti diktaator ütlesid elanikud irvitades: „Meie riigi valuutareserv on kadunud . . . proua Duvalier viis selle kaasa Pariisi."

Riigivarade kahanemine ja majanduselu kriisid on siiski suurem põhjus, kui Michele Duvalieri Pariisi-reisid. Põhjuseks on AIDS.

Ühel pärastlõunal sõitis üks ajakirjanik sinna, kus asetseb Habitacion Leclerc. Mõned aastad tagasi oli see riigi luksuslikum hotell, kogu Lääne-India saarte kõrgeim pidutsemiskoht. See oli turistidele tõeline paradiis. See uhkustas oma diskoteegiga, baaride ning suure ujumisbasseiniga ja kahe tenniseväljakuga. Kõikjal olid helesinisesse ja valgesse riietatud teenistujad valmis täitma oma kundede väiksemaidki soove. Praegu on hotell tühi kummitusmaja. Uksed on lukustatud, teenijaskond kadunud, lahtine varandus kaasa võetud ja ujumisbasseini põhjal on vaid pahalõhnalisi loikusid.

Piirkonda valitsevad kitsed ja metsistunud koerad. Haitilased ütlevad, et Habitacion Leclerci üle on langenud hirmus needus. Neil on õigus: hotelli üle on langenud AIDS'i vari.

POLITSEI VALVAB AIDS KLIINIKUT

Aastal 1983 olid jutud Haitist kui AIDS taudi alustajast USA's liikuma pääsenud. Aga neisse juttudesse siis kahjuks ei usutud. Aga aeglaselt, kuid kindlasti on AIDS hüsteeria haaranud New Yorgi ja seal olnud USA suuremad reisibürood suleti, kuna keegi ei soovinud enam Haitile. Leclerci direktorid lõpetasid palgamaksmise alluvaile ja reisisid oma rahadega Ühendriikidesse.

Teised 12 hotelli sattusid samasugusesse olukorda ja nendega koos sattusid vastu seina kõik turismist elavad ärid. Eriti kitsikusse sattusid nii mees- kui naisprostituudid. Peaosa nende kundedest olid olnud ameeriklased.

Port-au-Prince juures oleval Valitsuse platsil on suur haigla. Sellesse loodi ema AIDS osakond. Uksel seisavad relvastatud politseinikud. Uudishimuliste küsimustele ei anta mingit vastust.

Haiti on suremas, inimesed surevad AIDS'isse. Mõned surevad suurhaiglas, mõned veel lendavad Pariisi või New Yorki ravi saama. Vaesemad aga ei teagi, mis neid vaevab. Nad muutuvad päevastpäeva nõrgemaks kuni lõpuks surevad.

ISA JA POEG — SAMAAEGSELT

Surmatunnistustele ei märgita mitte kunagi põhjuseks AIDS. Sellest hoolimata liiga paljud teavad, et see meie aja „must surm" on andnud surmalöögi maale, mida juba enne oli löönud vaesuse needus.

Ajakirjanik märkab ühel päeval väga vaevalist matuserongi, kus viidi samaaegselt isa ja poega viimsele puhkusele. Kui ta küsis millesse nad surid, siis ainus, kes teadis vastata oli puusärki viiva auto juht:

„Nende külas ei olnud pikemat aega midagi süüa. Haitil ei ole tööd ega rahagi, mistõttu nad vaid haigestusid; neil ei olnud raha ravimiseks ja nad ei jaksanud enam elada."

Nalja

Härra Wahastu kuuleb oma veinikeldrist kahtlasi hääli. Ta hüüab alla pimedusse:

„Kas siin on keegi?"

Vähe aja pärast kostab lällutav hääl:

„Ei, siin joob vaid keegi!"

☆

Noor abielunaine läks raamatukauplusse.

„Võtan selle kroonise kokaraamatu," ütles ta.

„Meil on siin suurem väljaanne viie krooni eest," ütles müüja.

„Ei, tänan," ütles noorik. „Vaadake, oleme mehega mõlemad väiksed sööjad."

☆

„Kas tahate saada minu naiseks?"

„Palju te kuus teenite?"

„Sada krooni."

„Sada krooni! Heldus, selle eest ma ei saa endale osta taskurätte-gi!"

„Väga hea— olen nõus ootama, kuni sinu nohu järele annab."

☆

„Ma ei või elada teie tütre Gerdata, härra inspektor!"

„Jah, aga Gerda on juba kihlatud! Kuid, kas te ei katsuks, noormees, võibolla ei suudaks te vast elada ka minu vanema tütre Olgata?"

☆

Kalle on vanas eas sattunud vanadekodusse.

— Hea on siin elada, tõdes Kalle. — Toit on hea ja voodid on head. Ainult naised peaksid olema viiskümmend aastat nooremad.